

Colloquia

2014/1

Glasiło študentov Teološke fakultete

COLLOQUIA

Letnik 19, št. 1 (maj 2014)

Glasilo študentov Teološke fakultete

Izdajatelj: Študenti Teološke fakultete

Poljanska cesta 4

1001 Ljubljana

E-pošta: colloquia2@gmail.com

Spletna stran: <http://colloquia2.wordpress.com/>

Odgovorni urednik: Janez Jarc (LJ)

Glavna urednica: Nina Ditmajer (MB)

Lektorica: Nina Ditmajer

Oblikoval in tehnično uredil: Janez Šali

Fotografija na naslovnici: Samo Skralovnik

Fotografije: Samo Skralovnik, Tine Povirk, Helena Cupin

ISSN 2350-594X

Naklada: 40 izvodov

Tisk: Pancopy Printstudio, Stanko Pančur, s. p.

Kazalo

Uvodnik

Aleš Maver 5

Literatura

David Ahačič 7

Esej

Miran Rustja, Na soncu sveti luč 11

Članki

Nina Ditmajer, Slomškove Drobtinice (1846–1862)..... 18

Urška Flisar, Ivanocyjeva skrivnost 27

V tujini

Tine Povirk, Sta življenje in študij v Rimu drugačna od tistega v LJ? 35

Helena Cupin, Počitnice malo drugače..... 38

Intervju

Čistost – dosegljiv ideal za mlade katoličane? (Mateja Vidovič) 41

Asist. dr. Miha Šimac (Milan Kuzminac) 44

Tomaževa proslava 2014

Anže Cunk, Tomaževa proslava 50

Anže Cunk, Predstavitev prof. Kolarja in asist. Jerebica - naj profesorja in asistenta leta 2013..... 52

Predlogi in novosti

Pravila pisanja ter navajanja literature in virov za študente 54

Čezvesoljna Zombi Cerkev blaženega zvonjenja 56

Aleš Maver

ZA PRAVE POGOVORE

Ker me je doletela čast, da smem s temi vrsticami nekako krstiti prenovljeno podobo revije *Colloquia*, naj najprej čestitam vsem rodovom dosedanjih urednikov. Da so vztrajali pri podedovanem naslovu in z njim še zmeraj plačujejo dragocen obol izročilu, ki je tako zelo povezano z zaprašeno in v naših mislih pogosto po kadavru zaudarjajočo latinščino. Obdržati tak naslov ni bilo lahko niti zato, ker nam z besedo *colloquia* stari Rimljani nastavljajo precejšnjo slovnično past. Slednja se namreč ne vede kot pridni krščanski samostalniki, kakršni so *hiša*, *miza* ali *mama*, marveč kot (sicer neizogibni) poredneži tipa *pljuča*, *vrata in jetra*, ki jih celo v materinščini le jecljaje sklanjamo.

Pomembnejši je kajpak pomen naslova – nadloge. Niti tu nam običajne asociacije niso vedno pomoč. Vse prevečkrat odmeva v malih možganih srečanje čudne vrste med profesorjem in študentom, kolokvij imenovano, ki dandanašnji za nameček praviloma poteka v pisni obliki. Kar prikrije dejstvo, da sta besedi *colloquia* ob zibelki stala sloviti glagol *loquor*, šolski primer tiste vrste latinskih glagolov, ki se gredo nekak slovnični striptiz in odvržejo vse (no ja, skoraj vse) tvorne oblike, in nepogrešljivi predlog *cum*. Oba skupaj dasta pomen govorim z. Tako *colloquia* postanejo v množino prestavljena sestra grškega dialoga.

Če vam danes kdo reče, da ste dialoški ali vsaj dialoško naravnani, je to sicer skoraj vedno kompliment. Ampak vsaj v slovenskih razmerah običajno hočejo s tem reči tudi, da vedno znova prikimate njihovemu, se reče tujemu mnenju. Morda obdržite samo kakšno neobvezno etiketo, zaradi katere je stvar sploh zanimiva. Prava *colloquia*, prava govorjenja z drugimi so kajpak daleč od česa takega. Sam bi ob njih najprej pomislil na znameniti, nenadkriljivi kvintet iz Bernsteinovega muzikla *Zgodba z zahodne strani*. Ta se začne kot nekaj, kar je slišati kot neurejeno kričanje. Vendar se pet različnih, navidezno nepovezanih izpovedi do konca izjemne skladbe zlije v mravljince povzročajočo harmonijo, precej drugačno in popolnejšo od tiste v Tonyjevem monologu o njegovi (novopečeni) izvoljenki Mariji.

Naj torej *Colloquia* še naprej ne bodo dolgočasno prikimavanje postanim stališčem drugim, marveč ustvarjalno kričanje, ki se bo prelivalo v zaresno harmonijo, v zaresno govorico za druge in z njimi.

Fotografija: Samo Skralovnik

Literatura

David Ahačič

Union

Dva ljubimca za steklom.
Dva za mizo plačata in se oblečeta.
Dva v kotu nasmejana.
Dva ob pepelniku neodločena.
Dve dami pred vrati v časopisih.
Dve dami za očali vesta, kaj je kava.
Dve dami v kotu razburjeni.
Dve dami s slamico trpita.
Nad vsakim parom pa lesteneč in oblaček drugih sfer ...

Homo homini lumen! (*Človek človeku sijaj*)

Moje srce je tvoje srce.
Tvoje srce se je skrilo v moje srce,
da bo zamenjalo sonce in odprlo nove oči.
Ni ti vseeno za moje srce, še včeraj bilo je tvoje ...

Zato te ljubim zvesto in do konca, ker sva
drug drugemu valobran in utripava skupaj.
Kapljice morja si šepetajo, da svet še premika najino srce.

V mojih očeh se leskečejo solze obrazov sveta;
a na mojem nasmeh, v nadi,
da se bo ta zazrcalil na ustnih človeštva,
vse do zadnjega otroka Boga.

Schumanov poslednji izpit

Ognjenega žaru ni v peči, nikjer glasu,
le prepih in vlažen duh.
In edina družba Križ v kotu, ali On molči.

Za zemljo, za ljudstvo in pravdo njegovo sem se poganjal,
upam, da s pravim uspehom.
Vero sem trdno ohranil in z Bogom nimam nejasnih računov.
In tretjo veliko stvar, naš dom, sem obranil,
doslej, ko si na onem svetu večnega poiščem.

Kaj praviš, kaj bo za mano ostalo?
Kot sem dejal:
svet se obrne, kamen se v zemljo pogrezne, človek pa pade v pozabo
– in kaj ostane?
Kaj neki ostane ...

Kosovelova nekropola

(Pesniška olimpijada, Dravograd 2011)

Spominjam se mesta stoterih luči,
mesta brez prebivalcev in sebe,
ki radovedno sem trkal na duri hiš pod zemljo.
Kakor na konjih valkir so čezme pridrli valovi spominov in
kakor naraščanje temnih glasov so se nad hišami vžigale svečke,
druga za drugo,
za njimi so ugašale solze,
druga za drugo.

Saj vse mine

Preganja me večni občutek smrti,
občutek, ki ga ne poznam po imenu,
brez odmora me spominja na večnost,
tako dobro, da se ne jaz ne on tega
ne zavedava.

Preganja me doba, ki je nočem scela preživeti;
kaj mi bo večnost, če imam nebesa tukaj,
vse časomere bom pometal skozi okno,
hočem samo *živeti*.

Pustil si bom stekleno uro na mizi, ker je
lepa in razbita,
ker ji bom z greha željno roko
odtrgal kazalce in mi bo do večnosti
kazala tisti zlobni dan, ki je za večno vzel mladost,
ukradel strast in zadušil bitje nežnega motorja v prsih.
Žalujem, ker nisem ženska,
odtrgati bi mogel satanov inkubator,
prsi, ki posmehljivo gojijo novih mučencev za to
edino lepoto ne večnega sveta,
za lepoto večne, neminljive gonje, lakote po smrti –
večnosti.

Odtrgal in uporniško požrl ter izpljunil
vam v obraz, si nadel rokavice in nežno segel z
večno očetovsko ljubeznijo po srčni ud,
ga dvignil in poljubil – ljubkoval v nedolžnem poželenju,
v zame katarzičnem trenutku v večnosti.

Skrbno ga bom zaklenil v omarico;
stekleno za srce in rdečo vrtnico;
in ga opazoval skozi cunami večnosti.

Večnosti – iztrgal bom to besedo iz slovarja.

Fotografija: Samo Skralovnik

Esej

Miran Rustja: NA SONCU SVETI LUČ

NEUNIČLJIV PROCES

Življenje je ogenj na ledeni podlagi. Je kotiček teman, je svetel, prostran, je smrten in je tudi nirvan. Vpetost človeka in človeštva v prostor je del nikoli izmerjenega časa. Ambient tega sveta je nekakšna slutnja, na katero smo vezani z zavestjo in ne pomeni, da je obča. Podzavest je znatno obširnejša dimenzija in ima vse vzvode v postavljanju bivanjskih vrednosti.

Vse je naše, vendar nikoli dokončno izpolnjeno, zato večno tipajoče. Vsak odgovor na življenje je obenem tudi vprašanje. V slednjem se spogledujeta dve resnici. Tista, za katero mislimo in vemo, da je naša in da je prava, in tista, ki gre svojo, modro pot mimo nas. In prav slednja, imenujem jo prava resnica, se soglasno upira, obenem pa tudi sklada s tem, kar v resnici človek in človeštvo je. Nikoli dovolj izpolnjeni, niti ne premalo, nikoli dovolj potešeni, k sreči pa ravno dovolj zadovoljni, da zmoremo živeti in preživeti. Ta, nam neznano znana resnica, postavlja stvarstvu prostor, ki nam daje pogoje, da se nahranimo ravno prav oziroma vedno na meji preživetja. Čez, v dokončno srečo in gotovost, ne zlezemo, ker nismo ustvarjeni za to. Kakor ne za popolno nesrečo. Nekje na sredini smo, čeprav bi se po anketi bolj opredelili, da je v življenju manj sreče kakor več. Verjetno in zagotovo je v življenju več nezadovoljstva kakor neke zadovoljne sreče. Kot zgloda, je edino ta, na svojstven način dvojna resnica, najbolj resnična. Ne vse vedeti ali premalo pomeni na nek način moč preživeti. Iz ne vedeti se človek orgastično bori, da bi izvedel. Zato znanost, zato umetnost in vse vede tega sveta. Iz nevednega se človek oklepa želja in strasti, da bi nekaj spoznal. O sebi seveda. Kajti spoznati sebe pomeni vedeti največ. Vedeti o vsem, kajti vse znanosti in umetnost odražajo neko človekovo ponotranjeno držo, ki jo poizkuša človek uveljaviti v neki splošni praksi. Da bi živel tako, kot bi rad. In ker nikoli do tega, kakor bi rad, ne pride povsem, pomeni, da smo ljudje na svetu služabniki nekih nam neznanih stvarnosti. Zato Boga prosimo, četudi že danes tega ne dobimo. Dokler prošnje ne pozabimo in karkoli se potem novega ali drugega lepega zgodi, znamo reči, da smo izprosili. Kdaj smo izprosili, ne vemo, vendar se v ciklusu nenehnih želja in prošenj potešimo. Vsaj za tisti čas, ko nam začasno odleže. Že naslednji trenutek je lahko drugačen. V takšnem, drugačnem kaj hitro potožimo, morda se nasmejemo, priznavamo pa stanje kot nekaj, v kar smo mi vložili. Človek je pač lovec in si »jago« postavlja sproti.

Gospod Bog nam po Svetem pismu postavlja mir pred našimi sovražniki. In Sv. pismo je zagotovo resnica, na kateri stoji vsa bistroumnost našega življenja. Vse doktrine, od znanosti, do umetnosti, psihologije in filozofije, kmečke logike so zapisane v pradavnini. Ostane nam torej, da kolikor zmoremo te, že takrat zapisane, besede udejanjimo. Jih spravimo v življenje. In kdo si upa trditi, da niso bile življenjsko v večini besede Sv. pisma udejanjene oziroma živete že pred tisoč leti? Celo bolj kakor danes. Nikoli pa povsem in nikoli toliko dovolj, da bi postali srečni za vselej. Saj je človek včasih živel mirnejše življenje, čeprav vselej trdo. Vse zapisane teorije o tem, kako mora biti, so odraz želja in izkušenj. Nikoli niso bile napisane iz nekega že doseženega stanja.

Torej? Danes še bolj hllastamo, zato si slabšamo prvinski nagon. Hočemo izkoristiti možnosti, v bistvu izkoristijo možnosti nas. In ker nam Bog postavlja mir pred našimi sovražniki, tako je tudi zapisano in tako bi moralo biti, se mi postavi vprašanje, če osnovnega sovražnika priznamo in ga prosimo milosti. Sem sovražnik samemu sebi, si ti tebi in mi vsem nam? Kajti sovražnika ne moreš narediti umetno, pač pa zraste, se zaraste in se množi. Iz človeka v človeštvo in iz človeštva razmnožen nazaj v posameznika. Torej so lahko vse teorije o dobroti tudi zarota, ki nas spravlja v nemoč in obupano obupen položaj. Ker so teorije le naša želja, ki je ne moremo v popolnosti doseči. Zato je Bog, da ohranimo vsa vedenja na tak način, da jih kot možnost realizacije poklanjamo Bogu v naročje. Zato tudi mora biti Bog dober, da bo ali naj bi bilo nam boljše in lažje. Bog tako ostaja najboljši, človek pa najbolj nedorečena oblika med teorijo in prakso. Naše vedenje torej seže do Boga, nazaj pa le omejeno določena količina kapelj, ki ne preseže dostojanstva, kateremu sledimo v upanju. Žal, ali pa tako je, ker tako mora biti. Stvarstvo vsega je vpetost v nekaj, česar ne poznamo. Vemo le nekaj malega za tu in za sproti.

Če sem v uvodu zapisal, da na soncu sveti luč, je nekakšna čudna resnica v tem, da bolj vidimo, kako v temi nerga tista mrakoba, ki jo zaznavamo kot kregavo spoprijemanje z žalostjo in z uporom proti Božji doktrini, kakor vidimo luč. Upor pomeni vselej in najprej upor proti sebi in ta se množi. Na množice leze.

Povsem normalno se mi zdi, da je vsa znanja odkril in postavil človek. Tudi Božja. Zato nas Bog sprejema ali odklanja ravno toliko, kolikor smo pripravljeni ali sposobni dojeti. Dojeti sebe seveda. Količina dojemanja in znanja pa nam določa vse. Določa vrednosti sreče in nesreče.

Da je znanja odkril človek in ne Bog, trdim, ker Bog nima česa odkriti. On je že vse. Galaksija! Mi ljudje brskamo Vanj in to je pogoj za to, da obstajamo in obstanemo, kajti vse teorije o koncu sveta si je izmislil človek. Kako bo, ne vemo in nikoli kaj več ne bomo izvedeli. Bog dela mimo človeške znanosti in znanost mimo Boga.

Vseeno je, kje se z Bogom ne križamo, kajti stvarstvo je življenje pred rojstvom in tega se človek ne more spominjati. Mož in žena sta se za življenje otroka ljubila, a novorojeni je nov svet, ki ga z vsemi izročili in dedovanji ustvarja po svoji, sicer nekako ustaljeni, podobi. Kakor človek lastnega predrojtva ne pozna, tako ne more človeštvo poznati splošnega prednastanka.

Bog je predrojtvo, rojstvo in je življenje v procesu. Je proces vsega, ker Bog je vse. Je preden nekaj je, ko je in tudi ko bo. Ker vselej je.

Kajti življenje ni slučaj, pač pa namen. Prav v tem, v namenu, se javlja Stvarstvo. Živeti po dobrem namenu pomeni živeti Boga in hoditi proti njemu in z njim. Do popolne uresničitve namena na tem svetu ne moremo priti. Zato dvomi in nezadovoljstva. Velja si priznati, da je popoln namen dosežen s smrtjo. Kajti po smrti zopet dosežemo vse dimenzije, zaobjete v tiste tri: predrojtvo, rojstvo in življenje. Sveta Trojica, en sam Bog. Smrt naj bi bila resnično novo rojstvo, zato se je ne postavlja kot četrto dimenzijo. Da pa utemeljimo proces, moramo pritrditi, da se rojstva in smrti v vsakem človeku ponavljajo v procesu in potemtakem tudi življenja.

Bog je eden in je neuničljiv proces, zato je mogoče biti. Tako človeku kakor vsemu, kar je. Ob tem si upam reči, da je tudi Človek neuničljiv proces, ker uničenje ne obstaja. V takšnem človek, če zanika Stvarnika, zanika sebe, rastline, živali, vesolje.

OTROKOVI NAUKI

Otrok moj, ti si me naučil biti oče. In na tak način, otrok–oče, postavlja človek s svojimi dejanji vrednosti Bogu. Človek-otrok, Bog-Oče. Vrednost našega Boga je torej paralela z vrednostjo naših dejanj. V tem vidim bistvo, da ne moremo kritizirati Boga, če nekaj ni po naši volji, ker je naša volja v takšnem, disonančnem, nekakšno udejanjanje volje mimo le-te. Tu se zastavi vprašanje, zakaj se torej zahvaliti Bogu, če pa je nekaj po naši volji. Ob takšnem se zahvalimo tistemu sožitju, ki nas drži v harmoniji z dimenzijo, ki nas v zavestnem presega. To je milost in za milost smo si izbrali Boga, Bog pa nam milost daje; in to je sožitje življenja z rojstvom, ki je Stvarstvo.

Strah v človeku je le odmik od tistega, kar je zagotovo. Zagotovo pa sta rojstvo in smrt. Med enim in drugim je pohodno življenje, s katerim soglašamo, ali pa ne. Soglasje imenujmo kakorkoli, velja pa zaupati vrednostim iz zgodovine, ki nam Boga predstavlja kot tisto, ki je soglasno nad vsem in v vsem. Enako velja za satana, ki predstavlja zlo. Oboje je človek v enem in oba, tako satan kakor Bog, postavljata človekove odločitve na preizkušnjo. Človek je v velikem nemočen in odvisen od lastne nemoči pada v objeme Boga ali kremplje satana. Moč človeka je standard,

ki obstaja le, če jo zmoremo izznajiti v pravem. Brutalna moč, ki nima nič opraviti z dostojanstvom, je le velika snežna kepa sredi vročega poletja. To je tista krhkost, ki dela šibkosti vsepovsod. Prava moč pa ima toliko plemenitega, da je že izbirčna in se posveča njim, ki jo hranijo skozi vrednosti. Milost!?

Biti milosten pomeni biti poln tiste tihe radosti, ki prihaja iz davnine in prihodnosti daje sleherni trenutek sedanjega časa, ki vre proti večeru novega jutra. Milost je danost in danost je rodbinska pridelanost. Enako je z vsem ostalim. Vsi časi našega časa so nikoli končani in od vedno. Začetek vsakega novega življenja je le nadaljevanje starega. Ker si Bog ne privošči improvizacij. Kar je naredil, to se ne popravlja. Kajti vsak poseg bi predstavljal odmik od prvinskega in s tem zrušitev celotnega sistema galaksije. Sesuli bi se v nič. In ker nič v stvarstvu ne obstaja, je Božje delo najbolj popolno in edino.

Ker torej Bog ne popravlja, ker je vse prav, popravljamo mi ljudje naša početja, ker z dnevno našim odstopamo od narejenega po meri. Zaradi Božje popolnosti in človeške popolnosti v le nezavednem in ne v zavednem, kar naj bi bila človeška nepopolnost, doživljamo odstopajoče zmede. Zato se ljudje iščemo tako v srečnem kakor malo manj srečnem.

Nezanemarljivo pa je dejstvo, da smo ljudje socialna bitja in v tem se izpolnjujemo. Kakor je socialno prav vse: tako živali kakor rastline, socialne so kemija, fizika, matematika, biologija in vse znanosti ter umetnosti tega sveta. Prav v individualnem smo socialni, zato ustvarjanja in poustvarjanja, zato dela in sodbe o delih.

Brez mene in tebe ni naju in brez naju ni mene, kakor tebe ne.

Življenje v skupnosti je torej ocean vode, po katerem vozijo ladje življenja. Naše življenje so valovi in je mirno morje, v katerem plava vsak najmanjši del neke celote. Le vsi ljudje skupaj smo tisti del, ki kot individuum tvori pogojni del, da stvarstvo je. Zato, ker je! Vzrok in posledica bivanja nista dve strani, pač pa ena sama v vsem. Vse pa je res samo eno.

Smo torej delavci objekta, ki že ima podobo, vendar jo krčevito prilagajamo v nekakšen svoj okus. S tem spreminjamo lasten odnos do stvari. In naš odnos je le želja, da bi se postavili v ugodnejši položaj. S takšnimi naporji se utrujamo. Ne more pa biti drugače, saj je razkorak med stvarjenjem in našimi željami tista enota, ki se ne more v popolnosti ujeti. Zato bolezn, zato stiske in zato vse, kar človek doživlja. Podzavestna želja po popolnosti, kar je galaksija in vse in človek z možnostmi, ki pa niso nikdar kozmične. Človek je le celota nekega dela in prav ta del je ena izmed enot celote. Nikdar ni na svetu nobena stvar tako popolna, da bi mogla biti večna. Se pa vsako dejanje zapiše v gene celote in ustvarja tisto novo, ki je že ustvarjeno. Gre torej za že vnaprej določeno in daje človeku možnosti, da se v okviru na tem svetu možnega realizira? Potrjujemo se v potrjenem. Nekakšni ustvarjalci že popolnega smo. Da se na tem svetu postavljamo po meri že določenega. Da prisluhnemo

kozmičnemu, da se borimo spoznati kozmični del lastnega obstoja. Ker je Duša in je Bog. Približujemo se in oddaljujemo tistemu delu sebe, ki je podzavest in podzavest je najbolj oddaljena zvezda galaksije. In je v nas. Torej smo vse v vsem. Smo majhen del in neizmerljiva celota. Niti najmanjša enota se ne more in ne sme zamajati, ker se s tem poruši ves obstoj. Kako pomembni smo torej in naša majhnost je največja, kakor so največje in za obstoj pomembne vse majhnosti velikega in veliko v majhnem.

Življenje je torej stojnica, na kateri se kupujemo in se ponujamo v prodajo. Za ceno sebe, ki jo določa višji jaz. Naša lastna ocena je stvar počutja, mišljenja in nekakšne človekove sodbe. Ne gre ji zmanjševati kredibilnosti, je pa čas, ki prihaja, tista negotova gotovost, o kateri odloča višji izraz. Zato velja rezati svoj kos usode po svoji odgovorni meri. Za čisto vest, ki odloča o našem čutnem stanju in v tem o načinu medosebnega bivanja. Tudi živali in rastline sobivajo z nami in v tem je biološkost, ki nas dela takšne in drugačne. Smo mera, ki jo določa On in ki obenem tudi sama postavlja določljive vrednosti. Vrednosti nam in mi smo del mozaika. Smo vzorec, brez katerega ne bi mogla obstajati bivanjska celota. Od prav tu do večnega ne konca, do Boga.

Kdo je torej Bog? Ni ne star stric ne mlad gospod. Je vse in je nam nepregledno. Je najmanjša glivica, je človek v svetu sveta in je nepregledna daljava vsega planetarnega sistema. Je vsaka zvezda in je lokvanj v vodi, kjer se pojejo čisto svoje pesmi in pesmi vseh. Je poezija in je melodija vesolja, ki brni svojo modro pot. Bog je torej Stvarnik in je vrteči se planet in je sonce v osončju in je tista brv čez potok, po kateri skakljajo otroci. Bog, pekel, satan, nebesa. Vse je tu v nas in ob nas. In je vsepovsod, ker to, kar je, je On in smo mi vsi. Je eno v strahoviti sferi in je sfera v nežnosti atmosfere. Človek je sestavni del Gospoda, Gospoda, ki ga lahko imenujemo kakorkoli. Poznamo ga, ker živimo v njem in smo On. Zato naj bo Bog. Pač ime moramo poznati in ga priznati, da se razumemo med sabo in da razumemo sebe. In tudi Njega. Do meje, ki jo zmoremo ljudje. Čez to mejo razume On in nad njim nič več ni. Vsega je v Njem dovolj oziroma ravno prav. Bog je prav vse. Je tudi tisti »Nebog«, ki ga priznavajo neverni. Zato imamo vsi možnost priti v Nebesa, ker vselej priznavamo. Eno ali drugo stran Boga. Pekla na oni strani ni. Tako nebesa kakor vice in pekel so tu na zemlji. Na oni strani je bivanje, zagotovo pa nam neznana oblika, pa naj govorimo in ugibamo o onostranstvu, kar hočemo. Česar ne vemo, pač ne vemo. Vendar je bivanje v Bogu, to je v prostoru vsega, kar obstaja. Obstaja za večno in od večno. Je nam neznana resnica, vendar je resnica. Brez tega in tistega tudi nas ne bi bilo. Brez Vsemogočnega. Kajti sleherna stvar je vsemogočna. Tako človek kakor najmanjši virus vse do planetarnega in neskončnega sistema. Bog je oblika, ta oblika je človek in vse je obličje. Dokaz za to je naše življenje in vse, kar v življenju živimo in doživljamo. Smo spoznanje, ki seže od rojstva do smrti. Po smrti

je resnica, kakor smo resnica že izpred rojstva. Življenje je nekakšno spoznanje resnice. Spoznanje do človeku danih možnosti. Nadjaz ve, koliko nam pripada, da sistem obstoji. Da preživi človek tu zemeljsko življenje, mora sprejeti točno to, kar ima oziroma kar nam je določeno. Naše upiranje določenim počutjem je uravnavanje procesa. Enako je s strinjanjem, čeprav ga je v življenju manj, kakor nestrinjanja. Kajti nestrinjanje je saniranje sprotnih odmikov od določenega.

SPREHOD NEZNANEGA

Strah ali fobija je izven imperija naše zavesti, saj je razum le zavestna zaznamka, v katero se zažira nadvse pomemben produkt usedlin, ki so se zagnetle v človeško popolnost takrat, ko se je le-ta spogledovala z začetki zaznavanja. Človeka ni strah strahu, pač pa se boji svobodnega polja, na katerega ni pripravljen stopiti sam. Da ne rečem, da ni pripravljen brez matere. Kajti prav mati je tista, ki je varno pripeljala neko življenje v rojstvo. Na ta svet, ki naj bi zahteval svobodne odgovornosti. In prav mati je tista skrivnost, ki iz spočetja razvije končno obliko, tisto obliko, ki ji pomaga preživeti razum. Spočetje samo pa je stvar dušnih skrivnosti in te se sprožijo skozi ljubezen, ki je del neke dušne celote.

Strah je okupacija, ki jo zahteva mehanizem obrambe. Je način življenja, da lahko opravičimo neki drugi način, po katerem hrepenimo, a nam ni povsem prešerno dan. Med svobodo in strahom ni bistvene ločnice. Obe čustvi sta testo, ki oblikuje celostno obliko nekega življenja. Česa je bilo dano več v zgodnjem otroštvu in česa je več v rodbinskih genskih zapisih, je stvar postopnih načinov življenja. Zapisi, kakšen je bil, kakšen je in kakšen bo kdo, so stvar, ki se je oprijemala in se še oprijemlje glede na nam neznano usodo in danost. Vse ima svoj namen in vsi smo potrebni. Smo potrebni takšni in drugačni, saj družno postavljamo obliko neke celostne potrebe ali nujnosti, da vzdržujemo tisti red, ki tvori celoto. Tudi za najbolj oddaljen planet je potreben sleherni izmed nas.

Naša prisotnost v vsem je sistem celote stvarstva tako, da je človek na individualnem praktično neobstoje.

Fotografija: Samo Skralovnik

Članki

Nina Ditmajer

SLOMŠKOVE DROBTINICE (1846–1862)

1. UVOD

V prispevku bom predstavila almanah *Drobtinice* (Drobtince),¹ ki ga je ustanovil Anton Martin Slomšek leta 1846. Še posebej se bom osredotočila na pridižna besedila, ki so jih Drobtinice zvesto objavljale v prvi rubriki vsakega letnika. Slomšek je istega leta postal tudi lavantinski škof, zato je Drobtinice poslej urejalo več urednikov: Vodušek jih je urejal 3 leta (1848–1850), Rozman 5 let (1851–1855), Mihael Stojan prav tako pet let (1856–1860). Nato je Drobtinice izdajalo vodstvo lavantinskega semenišča.

2. VSEBINA IN PISCI BESEDIL

Slomšek v predgovoru k Drobtinicom 1846 pravi: »*Mislím, de je vsaka taka duhovska reč, naj si bo pridga alj keršanski nauk, lepa pesm alj lična pripovest /.../ Vupam, de vam bom vstregel, prečastiti duhovski Bratje, ker vam nekoljko na novo osnovanih keršanskih besed za pokušno ponudim. – Želim vam vstreči, predragi gospodje šolski, ako vam nekoljko nauka za šolo pokažem, ino nekaj resničnih prigodb, pa malo pravlic zravno povem. /.../ Pa tudi pesternam per zibeli, tericam, predicam ino perilam bi se rad vslužil /.../ Nekoljko novih pesem vam torej za novo leto podam.*« [podčrtala N. D.]

Matija Vodušek pa v predgovoru k Drobtinicom 1850 piše: »*Peto leto prinese v svojih šesterih členkah mnogoterih blagih reči: pridge dodelane in osnovane, kratke, pa tudi ne predolge; razlagajo se nam na dalej cerkveni obredi ino svete šege /.../ Najde se čedno vodilo k prvi spovedi ino k svetimu obhajilu za otroke. Čitajo se životopisi slavnih Slovincov /.../ Pobrale so se marsktire prigodbe žalostne ino vesele /.../ Pozhranjena je tudi mnoğa resnica za smeh ino za kratek čas prav po domače tikana. Tudi člen za šolo bo vstregel svojemu stanu; ino pesmi skoncoma.*« [Podčrtala N. D.]

Iz zgoraj navedenih odlomkov izvemo, kdo so bili ciljni naslovniki Drobtinic ter tudi kakšna je bila snovno-tematska obarvanost almanaha. Drobtinice so svoj osnovni vzgojno-nabožni in poučno-razvedrilni namen skušale dosegati pri dveh generacijah: učiteljih, starših in (pred)šolskih otrocih. Skušale so zajeti čim širši krog naslovnikov. V prvi vrsti so bile namenjene vernikom, vendar so nagovori pogosto zelo splošni:

¹ V Sloveniji je prvi almanah izšel leta 1779 (Pisanice od lepih umetnosti).

dragi Slovenci!; prijatelji dragi, rodoljubi slovenski; Dragi bravci; Preljubi Bratje ino Prijatelii!. Ko pa je leta 1855 izšla Katehetika, se je takratni urednik Rozman zavedal, da ta del ne bo vseč preprostim kmečkim ljudem, zato je poudaril, da so Drobtinice namenjene tudi duhovnikom, učiteljem in drugim izobraženim osebam (Ulčnik 2010, 687).

Uredniška merila so bila: merilo kvalitete, merilo uredniškega koncepta, merilo jezikovne dovršenosti (urednik ima pravico besedila popravljati in dodelati), merilo estetskosti (slike morajo biti bogato obdelane). Drobtinice so v vseh letnikih zajemale nabožni, življenjepisni, leposlovni, vzgojno-izobraževalni in priložnostno tudi poljudnostrokovni del (prav tam, 686–687, 690).

Naslovnici je sledil predgovor urednika, temu pa življenjepis izbranega svetnika (npr. Jožef Muršec: *Sv. Viktorin. Ptujski škof ino mučenik*, 1848; Stojan: *Sv. Modesti. Koroški apostel Škof v Gospej sveti*).² Slomšek (1853) piše celo o bratovščini sv. Cirila in Metoda, ki jo je ustanovil sam (papež Pij IX. potrdi 1852 bratovščino). Leta 1861 pa izvemo za selitev sedeža lavantinske škofije v Maribor.

RUBRIKA (A) *Stare refrize v novi obleki: zhaftivrednim duhovjskim pafirjam sa pokujhno; Pastirsko ogledalo duhovskim bratom izporočeno za popravo in pokus; Zlati nauki za razne stanove o svetem misionu in o duhovskih vajah; Pastirsko blago za sosebne potrebe duhovnikom v pokušnjo; Pastirsko blagu duhovnikom v porabo, slovenske iskrice pa za vse*

V prvi rubriki so bile objavljene številne pridige, teoretični nasveti za njihovo pisanje (Slomšek, *Vaje cerkvene zgovornosti*), pojavljajo se tudi jezikovnopolitična vprašanja (prav tam). Rubrika je prinašala tudi opise verskih zmot (Slomšek, *Kriva vera*, 1846), opis običajev na svete praznike in obredov nasploh (*Pisanke za veliko noč razložene*, 1846; Muršec: *Vunajna služba božja alj sveti cerkveni obredi*, 1850; *Sveta maša*, 1855), grehov (*Bog nas varji svojomorstva*, 1846), cerkvenih praznikov (Muršec: *Venec cerkvenoletnih sv. obhajil*, 1849; *Oznanilo svetih časov in praznikov cerkvenega leta*, 1858). Slomšek je v tretji številki prispeval tudi katekizemsko besedilo z naslovom *Sedem šol keršanskiga nauka za otroke*

² Na prelomu 18./19. stoletja janzenizem ni bil naklonjen svetnikom in bratovščinam, pa vendar izide 1828/29 delo Franca Veritija, Shivilenje Svetnikov in Prestavni Godovi. Življenjske zgodbe svetnikov nudijo npr. pripovedne vzorce za posvetne povesti (Cigler, Sreča v nesreči 1836). Slomšek je objavil Kerfhanjko Devijhtvo (1836, v bohoričici in prenovljenem kranjskem knj. jeziku), Potrebni uki, isgledi ino molitve sa shenjko mladoft 1834 (ponatisnjena sedemkrat do 1868). Slomšek z vidika posebnih kreposti opisuje 52 svetnic, medtem ko jih v Djanju Svetnikov božjih (1853–1854) predstavlja celostno. Tudi Baraga piše o svetniški tematiki v delu Slate jabelka (1844) (Orožen 2010).

(1848), ki prinaša vprašanja in odgovore o krščanskem nauku. Tako tudi v 5. številki revije (1850) beremo Stojanovo besedilo o pripravah otrok na zakrament sv. obhajila (*Sv. opravilo perviga svetiga obhajila za otroke*). Ta rubrika pa je prinašala tudi razne prevode: Muršec (1856): *Pripodoba. Romska katoliška cerkva v razmeri do drugih, ki hočejo tudi cerkve Kristusove biti*; Stojan (1857): *Šestero preišljevanje*, ter celo jezikovnopolitična vprašanja: *Ogovor Slovincov* (1862); *Graja nemškutarjev* (1862).

RUBRIKA B *Prigodbe vesele ino žalostne; Prigode žalostne in vesele mladim in starim v poduk in svar*

Ta rubrika je bila v kasnejših letnikih premaknjena na tretje mesto. Prinašala je resnične in izmišljene zgodbe, ki so imele poučno-svarilni in vzgojni namen (prav tam). Pisci zgodb so bili: Karl Robida, Vegund, Bošnjak, M. Smolej, Majcinger, Dajnko, Žličar, Jančar.

RUBRIKA C *Razgled za stare ino mlade ljudi; Ogledalo blaženim možev, nekdanjim v spomin, sedanjim v posnemo; Ogledalo slavnih domorodcov; Ogledalo slavnih rajnih nekdanjim v spomin, sedanjim v posnemo; Ogledalo pobožnega življenja rajnim v hvalni spomin, sedanjim v vredno posnemo; Ogledalo za življenje, kako ga ravnati, naj bi Bogu v čast in ljudem v korist bilo. Časten spominek za pokojne*

V tej rubriki lahko beremo biografske očrte predstavnikov cerkvene oblasti in znanih osebnosti posvetnega stanu; določen prostor je bil namenjen tudi ženskam (prav tam).

RUBRIKA D *Prilike ino basni*

Rubrika je vsebovala (pol)literarna besedila s poudarjeno moralno- in versko-vzgojno funkcijo (prav tam). Pisci so bili: Slomšek, Fr. Šrol, K., Varl, Smolej.

RUBRIKA E *Ogledalo za šolo; Ogledalo za šolo ino domačo rejo otrok*

Rubrika je najbolj neposredno uresničevala vzgojno-izobraževalni cilj. Zajemala je različna področja šolskega pouka: jezike, zgodovino, narodopisje, državoslovje, zemljepis, statistiko, zvezdoslovje, naravoslovje. Podani so bili tudi didaktični nasveti za učitelje (prav tam).

RUBRIKA F *Slovenska gerlica*

Rubrika je bila v prvih treh letih razdeljena na pesmi, namenjene (1) branju/prepevanju ob različnih priložnostih (npr. Pesme ljubeznive matere, Pesme za dobro voljo), (2) različni starostni skupini naslovnikov (Pesme za otroke) (prav tam). Pisci številnih pesmi so bili: Slomšek, Arlič, Vodovnik, Lipold, Stojan, Juh, Virk, Orožen, Novak, Sevšek, Hicinger, Zagorc, Dolinar, Hašnik, Krumpak, Povh, Ročički, Volkmer (rajni), Oliban, Razlag, Kovačič, Šrol.

RUBRIKA G *Koristne reči za pridne ljudi; Koristne reči, za umne ljudi; Glasi žalostni in veseli iz katoliških misionov bratom in sestram bratovščine sv. Leopolda*

Priložnostna rubrika, ki je vsebovala poljudnostrokovna besedila, npr. Bleiweis: *Domače zdravila zoper ostrupenja*; Ivan Macun: *Drobtinca jezikoslovna z posebnim pogledom na gerški in slovenski jezik*; Cizej: *Kako se da k sadnemu drevju priti?* (prav tam).

3. PRIDIGE V DROBTINICAH

Drobtinice so prinašale številna pridigarska besedila, namenjena slovenskim duhovnikom. Sodelovali so naslednji pridigarji: Anton Martin Slomšek, Matija Vodušek, Jožef Rozman, Mihael Stojan, Franc Kosar, Mihael Piki, F. Trafenik, Lavrencij Herg, J. Vojsk, Oliban, A. Pintar, Jožef Muršec, Joan Toman, Gospodarič, J. F. Kaffol, Placid Javornik, Kobe, Jožef Virk, Andrej Reja, Felicijan Globočnik, Jožef Tavšl, Jernej Arko, J. Orešnik, Tomaž Rožanc, Matija Dolinar in Filip Jakob Bohinc.

V več zvezkih Drobtinic je objavljeno ogromno število **Slomškovih pridig**:³

1. *Pridige osnovane za svete nedele celiga leta*: v Drobtinica 1851 najdemo 15 nedeljskih pridig (od prve adventne nedelje do tretje predpostne nedelje). V Drobtinica 1852 sledi nadaljevanje: od prve postne nedelje do šeste nedelje po veliki noči (13 pridig), nato sledijo v Drobtinica 1853 naslednje pridige: od binkošne nedelje do dvanajste pobinkošne nedelje (13 pridig) ter zadnje v Drobtinica 1854: od trinajste nedelje po binkoštih do poslednje nedelje po binkoštih (11 pridig).

2. *Pridige osnovane za svetke (zapovedane praznike)*: te pridige najdemo v Drobtinica 1850. Objavljenih je 15 pridig, npr. I. *Praznik čistiga spočetja Marije*; V. *Praznik svetih treh kraljev*; VII. *Praznik svetiga Jožefa*; XIV. *Velika gospojnica, vnebovzetje Marije*.

3. *Pridige osnovane za godove svetnikov sploh*: v Drobtinica 1855 je objavljenih 33 pridig, razvrščenih v 18 sklopov, npr. A. *Godovno apostola*; B. *Godovno evangelista*; C. *Godovno mučenika škofa*; L. *God device mučenice*; M. *God več devic, mučenic*; O. *God mučenice ne device*.

4. *Pridige osnovane za imenitneje sopraznike*: v Drobtinica 1856 najdemo še 12 pridig, namenjenih godovom svetnikov, npr. god sv. Andreja; god sv. Tomaža; god sv. Janeza; god sv. Jakoba; god. sv. Matevža.

³ *Slomškove pridige*, ki jih je le-ta objavjal v Drobtinica med leti 1850–1856, je skupaj z Vajami cerkvene zgovornosti zbral in uredil Mihael Lendovšek ter jih izdal v knjigi z naslovom *Slomšekove Pridige osnovane* (1899). V sodobnosti so v Izbranih spisih (Slomškovo berilo, 1991, ur. Škafar, Emeršič, Čar) ponatisi dvajsetih Verskih nagovorov, v zborniku Škof A. M. Slomšek (1996) je poleg Blagorečja ponatisnjenih še 5 pridig. Krščanska beseda Slomška (2000) prinaša 26, večinoma rokopisnih pridig (Orožen 2010).

Rozman je dokaj enoten pri sestavi svojih pridig: citatu iz Svetega pisma sledi uvod, jedro pridige je sestavljeno večinoma iz dveh delov, ki ju označi z rimskima številoma I., II. Zaključka posebej ne označi. V pridigah o raznih godovih delov pridige posebej ne označuje. Zanimive so Drobtinice 1854, ki jih je še vedno urejal Rozman, kjer najdemo v prvem razdelku opombo, ki se glasi: »*Da se prvi oddelk u Drobtincah nekoliko spremeni, smo nekaj homiletičkih pridig odbrali, ter jih tukaj u pokušnja in popravo podamo.*« (Drobtinice 1854, 3). Takoj na začetku so nato objavljene pridige Rozmana (6) in Voduška (1), ki nimajo posebej označenih delov pridige, prav tako ni navedenega polnega citata iz Svetega pisma: »*Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Matevža 2, 1 –12.*«

Deli pridig iz prvega letnika Drobtinic (1846) niso enotno poimenovani: citatu iz Svetega pisma sledi uvod, ki je poimenovan kot *nagovor* (pri Vodušku *uvod*), sledi jedro pridige, ki je poimenovano kot *pogovor* (pri Vodušku *nauk*), ter na koncu še sklep. V drugem letniku Drobtinic je jedrni del raznih pridig o pokori tematsko poimenovan: *Perva stopinja sv. pokore (Povaba, Izpraševanje vesti, Ponovljenje, Opomini); Druga stopinja sv. pokore (Nagovor, Kes alj grevenga, Ponovljenje, Opomini).*

Pridige se iz zvezka v zvezek razlikujejo. Pisci so namreč prihajali z različnih slovenskih pokrajin, zato se le-te razlikujejo tudi v jezikovnem pogledu. Drobtinice so začele izhajati leta 1846; že v prvih dveh zvezkih so kolebale med bohoričico in gajico (oz. slovenico), leta 1852 pa so sprejele že t. i. nove oblike, npr. lepiga > lepega; imu > emu (objavil Luka Svetec leta 1850 v Sloveniji; uveljavile so se v Janežičevi slovnici 1854, 1863). V slovenskem prostoru še ni obstajal pridigarški priročnik, saj je Slomšek *Vaje cerkvene zgovornosti* objavil šele leta 1862. Tako so se slovenski pridigarji lahko zgledovali po do tedaj natisnjenih knjigah pridig, domačih in tujih. V naslednjem poglavju predstavljam slovensko pridigarstvo v obdobju purizma na Slovenskem (1816–1850).

4. PRIDIGARSTVO V SLOVENSkih POKRAJINAH V PRVI POLOVICI 19. STOLETJA

V tem obdobju slovenskega pridigarstva sta opazni dve smeri: (1) pridigarji menihi, ki so obsojali strogost janzenistov, (2) pridigarji, ki so se navduševali nad janzenističnim rigorizmom. Na Kranjskem so delovali številni pridigarji, obstajalo je tudi več natisnjenih pridigarških knjig, kot v predhodnih zgodovinskih obdobjih, prav tako so v slovenskih pokrajinah nastopili slovenski škofje, kar je še bolj pripomoglo k uveljavitvi slovenskega jezika do srede 19. stoletja.

Pridige so na Kranjskem natisnili:

- **Pashal Skerbinc** (1780–1824), frančiškanski menih, ki je ostro obsojal janzenistične reforme. Objavil je dve slovenski knjigi pridig: *Nedélske pridige* (1814); *Prasnishke pridige* (1814); kasneje je še v nemščini izdal različne, tudi priložnostne pridige v letih 1816–20, 1822, 1824, 1825, 1832.

- **Janez Adam Traven** (1781–1841), navdušen nad janzenističnim rigorizmom; izdal je *Opominjevanje k' pokori v' svetim letu 1826, to je: Pridige od odpustikov, od pokore in nekterih drugih resniz, ktere greshnika k' pravi pokori budé* (1828); *Sensa sanctorum Ecclesiae Doctorum ac Patrum circa usum matrimonii* (1832); in *Supplementum ad Sensa sanctorum* (1835).

- **Ferdinand Vonča** (1792–1840), frančiškan, leta 1827 so bile natisnjene *Tri pridige sa sveto-letu / k' jih je pridgval v' fari S. Petra per Natisoni Videmske shkofije III. IV. ino V. nedelo po binkushtih svetiga-leta 1826. P. Ferdinand Wonzha*.

- **Felicijan Rant** (1790–1842), protijanzenistično usmerjen, v postu 1829 je imel Rant v frančiškanski cerkvi pridige, ki jih je izdal s skupnim naslovom: *Šedem postnih pridig od shtirih poslednjih rezhí* (1834, 1849).

- **Gašper Švab** (1797–1866), izdal je *Pridige za vse nedelje in praznike celiga leta* (1835).

- **Jurij Volc** (1805–1885): zbral in izdal je *Pridige ob posebnih perložnostih* (1848). Ostale rokopisne pridige je izročil uredniku Duhovnega Pastirja, ki jih je tudi objavil.

- **Anton A. Wolf** (1782–1859) je strogost janzenistov odklanjal. Od njegovih govorov sta bila posebej natisnjena: *Pridiga pri procesiji pri Sv. Jakobu v Ljubljani* (1826, slov. in nem.); *Nagovor pri posvetitvi bander 17. polka v Lubljani* (1845, ponatis iz N 1845, 167–8).

- **Janez Zlatoust Pogačar** (1811–1884) je leta 1864 izdal *Pridige*, 32 slovenskih cerkvenih govorov v treh delih: I. Pridige pri novih mašah (9), II. Postne pridige (14), III. Pridige o raznih priložnostih (9).

- **Joahim (Gašpar) Nastran** (1802–1863), frančiškan, je izdal: *Sveta pokora ali sedem postnih pridig, ktere je pridigoval v l. 1846*.

Na Koroškem so bili slovenski pridigarji v Celovcu: Franc Punschart (1827), Jožef Germitsch (1837), frančiškan p. Hubert Adlassnig (1838–1851) (Angerer 2007: 105). V Slovenskem prijatelju (X., 1861) so objavili rokopisno pridigo **Urbana Jarnika** iz leta 1809: Pridiga na 14. Pobinkoštno nedeljo (Hajda podoba mladega človeka).

Na Primorskem so bili v tem času znani pridigarji:

- **Franc Veriti** (1771–1848): *Pridige* (1824–1827) (hrani jih Semeniška knjižnica v Ljubljani).

- **Matija Vertovec** (1784–1851): izdal je delo *Shodni ogovori* (1850, ponatis 1994), ki vsebuje 26 pridig, označenih z letnicami 1810, 1813, 1817, 1822 do leta 1848.

- **Filip Jakob Kaffol** (1819–1864): objavil je dve obsežni zbirki pridig: *Domači ogovori po nedeljskih evangeljih za verne ljudi na deželi*, 2 dela (Celovec 1853); *Domači ogovori po prazniških evangeljih za verne ljudi na deželi* (Lj. 1856). Kasneje je izdal 2 zvezka misijonskih pridig: *Večne resnice v pogovorih za ljudske misijone po slovenskih deželah* (Gorica 1861, 1862). Nekaj pridig je objavljenih v Slovenskem Prijatelju (letniki 1865, 1876, 1877).

- **Jožef Stibiel** (1784–1848): *Pridige in drugi slovenski spisi* (Gorica 1853). V knjigi so zbrani njegovi govori iz let 1810–1813.

Na slovenskem Štajerskem so bili znani naslednji pridigarji:

- **Anton Martin Slomšek** (1800–1862): izdal je dve pridigarski deli: *Hrana Evangeljskih nauk* (1835, druga izdaja 1845) in *Apostolska hrana* 1849/50. Pridige je objavljali tudi v Drobtincah (1846–62). Priložnostne pridige so naslednje: pridiga v Blatogradu 1838, Dolžnost svoj jezik spoštovati, Drobtinice 1849, v rokopisih ohranjena pridiga ob novi maši Stepišnika v Celju 1838. Objavljenih ima približno 365 pridig.

- **Anton Šerf** (1798–1882): izdal je dve knjigi pridig: *Pad no zdig človeka, ali zagrešenje no odgrešenje človečjega naroda, v' sedmih postnih predgah k' obydenji grešnika na pokoro* (1832); *Predge na vse Nedele no Svetke celega keršanjško-katoliškega cirkvenega leta, kak tydi za vse farne cirkvene varihe Sekovske škofije po slovenskem kraji no neke priložnosti* (1835).

- **Anton Krempl** (1790–1845): iz leta 1822 je ohranjenih 12 rokopisnih nedeljskih pridig: *Predge sa slovenze na vfe nedele ino fvetke zelega leta*. Od natisnjenih pridig pa naslednje: *Predga ob stolétnem obhájanji zirkvenga shegnanja per sv. Lovrenzi svun Ptuja v' tem leti 1828*; *Predga per stolétnem shegnanju na Polenshaki v' tem leti 1833*: (*Na male Meshe den*); *Predga od tih novih Kristjanov v' Ameriki: (na novega leta den 1834)*; *Kratke predge na vse nedele ino svetke zelega leta* (1839).

- **Jožef Muršec** (1807–1895): ohranjena sta dva zvezka pridig: N II. Sveti nagovori od zadne nedele po finkištah do pete po sv. treh kralih izdelani od J. Muršeca (vsebuje 11 pridig), N V. Sveti nagovori od XII. nedele po finkifhtah do III. nedele v Adventi izdelani od J. Muršeca, kaplana per s. Niklofni v' 1832 (vsebuje 13 pridig), posamezno pa sta se ohranili tudi dve pridigi, ki ju je imel kot novomašnik leta 1830: Na svetek svetega Bolfanka škofa, Na svetek vseh Svetcov. V Drobtincah so bile natisnjene tri njegove pridige (1851, 1854, 1858) (Krajnc 1996).

- **Franc Cvetko** (1779–1859): večina njegovih številnih pridig je izgubljena, nekaj jih je bilo kasneje objavljenih v Slovenskem Prijatelju med leti 1879–1881, npr. leta 1879 so mu objavili kar 49 nedeljskih in priložnostnih pridig, ki jih je govoril ali napisal med leti 1825 in 1857 v različnih slovenskih krajih: pri Sv. Barbari v Halozah, v Kamnici, pri sv. Petru blizu Maribora, v Hočah, v Ljutomeru, v Rušah, pri sv. Andražu v Slovenskih goricah.

- **Oroslav Caf** (1814–1874): v pomoč duhovnikom je izdal svoje misijonske govore: *Romarska palica po poti v večnost*: Del I. Misionski govori (1853); Del II. Popolne molitvene bukve s poduki in molitvami (1854).

Prekmursko pridigarstvo je do nedavnega bilo skoraj neznano, vendar v zadnjem času prihajajo na plan tudi prekmurska rokopisna pridigarska besedila 18. in 19. stoletja: Medved že leta 1906 omenja pisane pridige Jakoba Sabarja, župnika v Črensovcu ob Muri, pod naslovom Križev pot. Navaja še kajkavske tiskane knjige pridig, ki so obstajale tudi v prekmurskem prostoru: Vramčeva Postila (1586), Zercalo Mariansko J. Habeliča (1661), pridige o štirih poslednjih rečeh (Historie z kratkim duhovnem razgovorom od poslednih Dugovanji) krapinskega plebanuša Štefana Fučka. Tiskano knjigo pridig so imeli tudi gradiščanski Hrvatje (Kragel, Četvero-verstni duhovni perstan, 1763). Protestantška pridizna besedila so sledila knjižnojezikovni normi Števana Küzmiča (Nouvi Zakon 1771), prevedena po madžarskih ali nemških protestantskih zgledih. Katoliške pridige so se po opustitvi kajkavskega obrednega knjižnega jezika že približale osrednjeslovenskemu jeziku. V *Zborniku cerkvenih govorov na slavo ss. Cirilu in Metodu* (ur. Anton Žlogar, 1886) sta objavljeni tudi dve prekmurski pridigi: Pareneza na čest svetij slovenskoj apoštolov Cirila i Metoda (avtor je neimenovani »plebanoš na Vogrskom«), Pareneza na čest svetij apoštolov Cirila i Metoda (avtor je Jožef Borovnjak, tedanji župnik na Cankovi in dekan soboške dekanije). *Evangeličanski Koledar* za leto 1992 pod naslovom Stari prekmurski teksti prinaša odlomke treh rokopisnih protestantskih pridig. *Evangeličanski koledar* za leto 1995 pa nam predstavi Terplanovo protestantsko pogrebno pridigo (1850). Ogromno prekmurskih rokopisnih pridig je hranjenih v župnijskih arhivih (Murska Sobota, Turnišče, Tišina) in v Pokrajinski študijski knjižnici Murska Sobota. Med temi so pridige Ivana Slepca, Jožefa Isakoviča, Franca Ivanocyja.⁴ Matija Valjavec je izdal knjigo s prekmurskimi pridigami iz let 1802, 1808, 1811, 1822, 1830, ki so jih uporabljali duhovniki v Gornjem in Dolnjem Seniku ter Gornji Lendavi: *Izgleđi slovenskega jezika na Ogrskem, predge z letnicami 1802–1830*. V dveh nadaljevanjih so bile objavljene v *Letopisu Matice slovenske* (1874, 1877) (Orožen 2010: 462–468).

⁴ Iz Ivanocyjevega službovanja v Soboti (1882–1883) so ohranjene njegove slovenske pridige, napisane v gajici (Smej 1985: 18). Škof Hidasy je zahteval, da naj duhovniki, ki delujejo v soboški, lendavski in monoštrski dekaniji, pišejo pridige v domačem slovenskem jeziku. V župnijskem arhivu na Tišini je ohranjenih 27 rokopisnih pridig. Ohranjeni sta tudi dve knjigi, v kateri sta Ivanocy in njegov kaplan vpisovala osnutke pridig: *Themata Sermonum Sacrorum, Parochia Csendlak*. Na tak način se je ohranilo tudi 121 pridig turniškega župnika jožefa Sakoviča (88 slovenskih, 9 nemških, 24 madžarskih) (Kozar 1985: 106–108).

REFERENCE

Angerer, Alois. 2007. Slovenski pridigarji v Celovcu. *Koledar Mohorjeve družbe v Celovcu*. Str. 103–105.

Drobtince. 1846–1862. V Celovci [etc.]: Anton Martin Slomšek.

Kozar, Lojze. 1985. Ivanocyjeva pastorcija v župniji. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 103–123. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

Krajnc, Slavko. 1996: Liturgična misel Jožefa Muršca. *Bogoslovni vestnik* 56/3.

Medved, Anton. 1906–1908: Zgodovina slovenskega cerkvenega govorništva. *Voditelj v bogoslovnih vedah*.

Orožen, Martina. 2010. *Kulturološki pogled na razvoj slovenskega knjižnega jezika*. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.

Smej, Jožef. 1985. Ivanocyjeva življenjska pot. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 15–24. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

Ulčnik, Natalija. 2010: Slomškove Drobtinice. *Stud. Hist. Slov.*, 2010, letn. 10, št. 2/3, str. 683–703.

Urška Flisar

IVANOCYJEVA SKRIVNOST

Avtor dela *Ivanocyjeva skrivnost* je upokojeni mariborski škof msgr. dr. Jožef Smej, ki se je rodil v Bogojini 15. februarja 1922. V bogoslovje je vstopil v Mariboru, končal pa ga je v Sombotelu, kjer je 8. decembra leta 1944 (na praznik Brezmadežne) prejel mašniško posvečenje. Med letoma 1944 in 1948 je deloval kot kaplan v Dokležovju, Dobrovniku in Turnišču. Nato pa je bil do leta 1969 najprej kaplan ter pozneje župnik in dekan v Murski Soboti. Leta 1969 se je preselil v Maribor, kjer je med drugim opravljal službo stolnega kanonika, člana zbora škofovih svetovalcev, naddekana, stolnega prošta mariborskega stolnega kapitlja in generalnega vikarja. Za mariborskega pomožnega škofa je bil imenovan 25. aprila 1983, posvečen pa 23. maja istega leta. 18. junija 2009 se je upokojil. Njegovo škofovsko geslo se glasi: »*Milosti polna, spomni se.*« Življenjsko delo mariborskega pomožnega škofa dr. Jožefa Smeja je obsežno in vsestransko, saj se je poleg duhovniške in škofovske službe ukvarjal tudi s pesnjenjem, pisateljevanjem, prevajanjem in preučevanjem cerkvene zgodovine. Nenehno se je zanimal za kulturno preteklost in za življenje ljudi, ki so med Muro in Rabo stoletja ohranjali vero in slovenstvo. Napisal je več izvirnih znanstvenih in leposlovnih del, sodeloval je pri prevajanju Bogoslužnega molitvenika, Zakonika cerkvenega prava, Svetega pisma Stare in Nove zaveze ter komentarjev k psalmom. Vse od duhovniškega posvečenja se je Jožef Smej poglobljal v življenje in delo dr. Franca Ivanocyja in njegovih sodelavcev, ki so v drugi polovici prejšnjega stoletja obračali kolo zgodovine in kulture med Muro in Rabo. Bibliografija njegovih del obsega več kot 150 enot, med katerimi so v veliki meri samostojne knjižne publikacije. Znanstvene razprave so bile največkrat objavljene v *Časopisu za zgodovino in narodopisje*, v *Zgodovinskem časopisu*, *Slavistični reviji* in drugih zbornikih, pogosto pa je objavljaj tudi v časopisu *Stopinje*. Škof Smej je bil pri Slovenski škofovski konferenci odgovoren za Slovenski ekumenski svet, kot gost pa se je udeleževal tudi letnih plenarnih zasedanj Madžarske škofovske konferenc (SŠK 2014).

Kot sem že omenila, se je dr. Jožef Smej od mladih let navduševal in raziskoval življenje velikega prekmurskega duhovnika dr. Franca Ivanocyja. Le-ta je bil rojen 25. avgusta 1857 v Ivanovcih kot sin Adama Kodile in Rozalije, rojene Hujs. Materin oče je bil evangeličan, a je mama prišla na katoliško stran. Rodil se jima je v osmem letu zakona. Njegov rojstni kraj se je po domače imenoval Piščaski dol. Pri štirih

letih se je s starši preselil v Andrejce, v gradič, ki se je imenoval Letovišče Gonai, kjer je njegov oče začel opravljati službo viničarja. Osnovnošolsko izobraževanje je začel leta 1865 pri Sv. Benediktu v Kančevcih in ga je tu tudi zaključil leta 1868. Potem je osnovnošolsko izobraževanje nadaljeval v Koszegu, kjer je opravil tudi prve štiri razrede klasične gimnazije. Bil je gojenec v zavodu Kelcz-Adelffy (1868–1875), katerega mu je omogočil Štefan Slamar, bedeniški župnik. Franc Kodila, kar je bilo njegovo krstno ime, si je prevzel priimek Ivanocy, kakor so to v preteklosti že storili njegovi predniki, ki so prav tako opravljali duhovniški poklic (Smej 1985, 16–17). Pri tem naj omenim še eno zanimivost: v sedanji beltinski župniji deluje kot upokojeni duhovnik, pomočnik Franc Kodila – Ivanocy, daljni sorodnik dr. Ivanocyja, ki mi je v intervjuju povedal veliko zanimivih stvari o svojem predniku. Rodil se je 6. maja 1946, prav tako v Ivanovcih, njegova rojstna hiša pa je bila pozidana na istem mestu, kjer je nekoč stala hiša, v kateri se je rodil slavni prekmurski duhovnik.

Priimek »Ivanocy« si je nadel Adam Kodila. Po besedah Franca Kodile ima tudi priimek Kodila posebno zgodbo. V času reformacije so na prekmurska tla prišli protestanti in večina Goričkega je pripadala evangeličanski Cerkvi. Tudi nekateri izmed rodbine Kodila so prestopili mednje. Ti so črko »i« spremenili »e« in tako dobili priimek »Kodela«. Adam Kodila – Ivanocy, rojen 5. božičnjeka (decembra) 1792 je bil torej prvi, ki si je nadel priimek Ivanocy. Šolal se je pri jezuitih v Gradcu in med leti 1765–1824 bil župnik v Beltincih, poleg tega pa tudi šolski namestnik. Adamov nečak Pavel Kodila – Ivanocy je bil prav tako pozneje župnik v beltinski fari. Tudi njegov brat Matija Kodila – Ivanocy je postal duhovnik. Še zadnji potomec rodbine Kodila, Franc Kodila, si je nadel priimek Ivanocy.

Dr. Franc Kodila Ivanocy je obiskoval v Sombotelu, kjer je bil sedež Železne županije, višjo gimnazijo od 5. do 8. razreda. Med tem je bil, v sedmem razredu gimnazije, leta 1877, sprejet med novince premonstrantskega reda v mestu Csorna na Madžarskem. V bližnjem kraju Jobahaza je tudi poučeval fanta iz gosposke družine. Ivanocy se ni odločil, da bi vstopil med premonstrance (Smej 1985, 17). Ko sem o tem povprašala Franca Kodilo Ivanocyja, mi je dejal, da njegova odločitev ostaja skrivnost, sam pa predvideva, da se ni odločil za redovno življenje, saj bi tako starša pustil popolnoma sama. Dr. Ivanocy je bil edinec, njegov oče je bolehal in se je čutil odgovornega, da jima priskoči na pomoč predvsem pri kmečkem delu. Leta 1878 je končal zadnji razred gimnazije. Maturiral je v mestu Sombotel in to z odliko. Svojo sposobnost je pokazal tudi v času študija. Sombotelski škof dr. Imre Szabo je poslal Ivanocyja študirat v centralno bogoslovno semenišče, ki je bilo v Budimpešti. Od leta 1878 do 1882 je študiral na bogoslovni fakulteti, ki je bila v sklopu univerze. Po uspešnem študiju je bil 11. junija 1882 v Gyoru posvečen v duhovnika, posvetitev pa je opravil takratni tamkajšnji škof dr. Janos Zalka (prav tam

17, 18). Nekateri, ki so dobro poznali njegov talent, so ga želeli poslati na Dunaj, da bi opravljal službo dvornega kaplana pri avguštincih, a je to ponudbo zavrnil, saj je veljalo nenapisano pravilo, po besedah Franca Kodila, da je mnogo od teh bilo pozneje posvečenih v škofovsko službo, to pa ga očitno ni preveč mikalo, saj se je želel posvetiti gojenju narodne zavesti med prekmurskimi Slovenci.

Slab mesec dni po posvetitvi, 20. julija 1882, je bil Ivanocy nastavljen za kaplana v murskosoboški župniji, kjer je službo župnika opravljal Franc Gašper. Iz tega časa so ohranjene njegove slovesne pridige, pisane v pisavi gajici. Leto dni za tem je bil imenovan za študijskega prefekta v sombotelskem bogoslovnem semenišču. Naslednje leto, 1884 je postal Ivanocy izredni profesor dogmatike na Sombotelški visoki bogoslovni šoli, dve leti za tem pa je v isti ustanovi dobil naziv rednega profesorja. Med tem je 30. maja 1885 doktoriral na univerzi v Budimpešti. Njegova disertacija je nosila naslov *Sveto pismo in klinopisni spomeniki* in znaša 111 strani v natisnjeni obliki (prav tam 18). Prvič je bila natisnjena istega leta v Sombotelu. Iz madžarščine je disertacijo prevedel sedanji upokojeni pomožno mariborski škof, dr. Jožef Smej. V doktorski disertaciji Ivanocy po daljšem uvodu o odkrivanju, branju, izviru in značaju klinopisnih spomenikov primerja zgodbo o stvarjenju, vesoljnem potopu in Knjige kraljev v kaldejskih (asirskih) klinopisnih spomenikih z ustreznimi poglavju Stare zaveze, navajajoč kaldejsko (asirsko) besedilo delno v izvorniku, večinoma pa v prevodu (Novak 1985, 51–52). Istega leta je bil imenovan za člana škofijske izpitne komisije za izobraževanje srednješolskih profesorjev verouka, saj je že leta 1883 naredil rigoroz iz bibličnih ved, 1885. leta pa še iz prava in zgodovine (Smej 1985, 18).

Dr. Ivanocy je zelo cenil papeža Leona XIII. in se je tako decembra 1887 in januarja 1888 tudi udeležil njegove zlate maše, po obisku Rima pa je obiskal še druga italijanska mesta, med katerimi so Neapelj, Benetke in Florenca (Smej 1985, 19).

25. decembra 1888 je na Tišini umrl župnik Marko Terdesy – Kolenko. Ivanocy je zaprosil za izpraznjeno tišinsko župnijo. Kot sem že prej omenila, je Ivanocy bolj cenil delo za narodno zavest Slovencev kot pa škofovsko čas, saj bi tudi kot bogoslovni profesor v Sombotelu lahko kmalu poslal škof. Na Tišini je služboval 24 let, od leta 1889 do 1913, se pravi do svoje smrti. Leta 1893 je postal dekan in šolski nadzornik, leta 1907 č. kanonik, leta 1908 član škofijske komisije, imenovane *vigilantia*. V letih, ko je bil župnik v tišinski župniji, je opravljal pomembno delo na verskem, pastoralnem in kulturnem področju. Neusmiljeno se je boril za pravice slovenskega jezika v šolah, tisku in cerkvi. Obtožili so ga celo veleizdaje, zaradi česar je tudi veliko trpel (prav tam 19–20). Že v začetku 19. stoletja so Madžari pritiskali na Slovence, času delovanja dr. Ivanocyja pa je postajal ta pritisk čedalje večji. Cerkvena in svetna oblast sta razvrednotenje opravili z roko v roki. Leta 1879

je ministrstvo v Budimpešti izdalo odlok o obveznem poučevanju madžarščine na nemadžarskih šolah. Učitelji so se morali sami učiti madžarski jezik. Tisti, ki madžarščine niso toliko obvladali, da bi poučevali, od leta 1882 niso mogli dobiti diplome. Narodno zavedne duhovnike so premeščali na madžarske župnije, na njihova mesta pa so prihajali madžarski duhovniki. Že pred letom 1889 so prekmurska krajevna imena pomadžarili. Leta 1896 so Madžari slavili tisoč let, odkar so se naselili na to ozemlje, in ob tej obletnici so želeli dati Slovenski krajini popolnoma madžarski videz (Zver 1985, 32).

Prekmurski jezik je bil v času madžarizacije ob koncu devetnajstega stoletja izpodrinjen iz šol, ohranil se je le pri verouku. Madžarska vlada je bolj podpirala občinske in državne šole kot verske, ker je imela v njih neposreden vpliv. Učiteljstvo na teh šolah je bilo v znatnem številu madžarsko. Učencem je ponekod bilo prepovedano govoriti slovenski jezik tudi po domovih; tako so slovenski jezik lahko slišali le pri verouku, po nekod pa je še ta potekal v madžarskem jeziku. Socialno, politično in kulturno življenje prekmurskih Slovencev je bilo obupno. Kmečki stan ni pomenil ničesar, trgovci so bili večinoma Židje, med tem ko so se obrtniki prilagajali vladajočemu mišljenju in vedenju. Tako je duhovniški stan ostal edini, ki je dihal s preprostimi prekmurskim človekom. A ti katoliški duhovniki, ki so zajeli duha slovenske celote in skušali v narodu oživljati narodno zavest, so bili tako zasledovani, da so mogli le z največjim zatajevanjem nadaljevati začeto delo (Zelko 1985, 68–69).

Ivanocyju so stali ob strani pri obrambi slovenskega naroda še drugi duhovniki, med katerimi so Jožef Klekl st., Ivan Baša, Jožef Klekl ml., Jožef Sakovič in drugi narodno zavedni duhovniki. Nadaljevali so delo prekmurskih domoljubov Marka Žižka, župnika v Beltincih, in Jožefa Borovnjaka, župnika na Cankovi, in sami stali nasproti višji cerkveni in državni oblasti. Madžari so vedeli, da Ivanocy oskrbuje ljudstvo s slovenskimi knjigami ter da se ob njem zbira krog narodno zavednih duhovnikov. Meseca junija 1899 je bil obtožen na okrajno glavarstvo v Murski Soboti. Obtožnica ga je bremenila, da poučuje verouk v slovenščini, da ima v cerkvi slovenske napise in da širi slovenske knjige. Na obtožbe je po prošnji sombotelskega škofa obširno odgovoril in pojasnil svoje poglede o narodu, jeziku in državi (Zver 1985, 35).

Klekel st. je Ivanocyjev boj za slovenstvo opisal z naslednjimi besedami: *»Ivanocyjeva ljubezen do našega slovenskega ljudstva je bila ovita v bodeče trnje, in sicer bolj kot katerakoli vrtnica naših gredic. Ne mislim tu na njegovo trpljenje, ki mu ga je povzročalo vsestransko delo, niti na njegove dolgoletne želodčne in ledvične bolezni. Mislim na trpljenje njegove duše, ki ga je desetletja pribijalo na križ in ki je bilo toliko večje, koliko je duša več od telesa. Blatili so ga, mu očitali grehe, o katerih se mu še sanjalo ni, vlačili ga pred sodišča in ga nenehno ovajali cerkveni in svetni oblasti. Vse to samo zato, ker je upal povedati, da ga je rodila slovenska*

mati, da je Slovenec in ker je branil pravice svojega slovenskega ljudstva. To večletno trpljenje je povzročilo, da mu je počilo srce prav takrat, ko bi nam bila njegova ljubezen najbolj potrebna.» (Smej 1985, 20).

S slovenskimi knjigami se je Ivanocy prvič srečal že v času študija, ko je veliko časa preživel pri svojem krstitelju, župniku Marku Žižku, rojenem v Gančanih, ki je bil župnik v Beltincih. Kot kaplan je postal naročnik knjig Mohorjeve družbe, ki so zaradi krepitev slovenske solidarnosti predstavljale nevarnost Madžarom. Madžarski škof jih je grajal zaradi črkopisa, ki je po njegovem prekmurščino približeval knjižnemu jeziku, namesto da bi služila kot stena med prekmurskimi in štajerskimi Slovenci. Največ Mohorjevih knjig je prišlo v Slovensko krajino v Ivanocyjevi dobi, in sicer med letoma 1896 in 1905, ko je bilo tudi 300 letnih naročnikov. Mnogo knjig je prišlo v Slovensko krajino tudi ilegalno zaradi stikov med prekmurskimi in štajerskimi duhovniki (Zver 1985, 44). Njegov boj za jezik je bil boj za vero in narod. Prepričan je bil, da brez vere in brez ljubezni do materinega jezika ne more obstajati noben narod: *“Četudi kak narod podpira milijonska vojska, bo propadel, če nima globoke vere in če z dušo in srcem ne ljubi svojega materinega jezika.”* Njegova skrb za Malo biblijo in druge slovenske knjige se je leta 1897, ko je bil Ivanocy že dekan murskosoboške dekanije (dekan je postal leta 1893), raztegnila na celotno Prekmurje in tudi preko meja soboške dekanije. Med drugim je zavrnil madžarsko poimenovanje “Vend” za Slovence in “Totsag” za Prekmurje. Poudaril je, da so Slovenci ob prihodu Madžarov že bivali v današnji domovini in da sta sv. Ciril in Metod z učenci utrdila krščanstvo pri njih. Pomembna je njegova izjava, da med današnjim slovenskim ljudstvom na Štajerskem in Madžarskem v preteklosti ni mogoče potegniti take mejne črte, ki bi to ljudstvo kot narod delila. Bil je prepričan, da je to ljudstvo eno tako po jeziku, izvoru, kakor tudi po rodovnih značilnostih (Zelko 1985, 72).

Velik pomen za kulturno, versko in politično življenje prekmurskih Slovencev ima tudi slovstveno delo dr. Franca Ivanocyja, ki je znanstveno, publicistično in časniškarsko ter večinoma pisano v madžarščini. Poleg doktorske disertacije je napisal tudi nekaj drugih strokovnih spisov in če bi ostal profesor, bi z znanstvenim delom zagotovo nadaljeval, kot podeželski župnik pa je vso pozornost namenil družbenim in političnim vprašanjem v svojem okolju in s vprašanji vezanimi na Slovensko krajino in madžarsko državo.

Dr. Ivanocy je napadel liberalno vlado na Ogrskem, ki je imela apetite, da bi sama predlagala cerkveno hierarhijo in bi gospodarila s cerkvenim premoženjem. Zakonodaja iz leta 1848 je ločila Cerkev od države in razglasila enakopravnost vseh verskih skupnosti. Ivanocy je zahteval avtonomijo katoliške Cerkve, saj je ugotavljal, da njene šole niso samostojne v primerjavi z drugimi šolami, da verske šole ne vzga-

jajo versko zavednih izobražencev, državi pa je tudi očital nepravilno poimenovanje verske strpnosti in brezbržnost. Napadel je civilni zakon, ki so ga tedaj nameravali uvesti. Zavrnil je vladine izjave, češ da bo predlagala uzakonitev civilnega zakona na zahtevo javnega mnenja. Obširno je pisal o mešanih zakonih; po madžarski zakonodaji iz 1868 so morali otroci po spolu slediti veri svojih staršev, po zakonu iz leta 1890 pa so katoliške duhovnike, ki so krstili otroke nekatoliškim staršem, prijavili oblastem, ki so jih kaznovale z globo. Isto so sicer delali tudi protestantski duhovniki, vendar pa jih ni nihče prijavljal oblastem. Ivanocy je bil edini, ki je javno odločno nastopil proti krivičnemu zakonu in vladinemu ravnanju (Novak 1985, 55).

Soboškemu listu *Muraszombat ét Vidéke* je očital, da ne služi kulturnemu dvigu ljudstva. Navajal je primere neokusnega in nekoristnega pisanja v njem. Prav tako je kasneje prenehal sodelovati pri listu *Vasvármegye*, ki je postajal vse bolj "liberalen in sovražno razpoložen do Cerkve". Na njegovo pobudo je bil leta 1895 ustanovljen katoliški tednik *Szombately Ujság*, ki je leta 1913 postal dnevnik (prav tam 56–57).

Prav tako je bil zelo dober poznavalec slovenske kulturne dediščine ter je poudarjal, da bi morali duhovniki dobiti ustrezno umetniško in arheološko izobrazbo, da bi tako lahko vzdrževali cerkve v svojem prvotnem slogu. Ivanocy je za leto 1904 prvič pripravil *Najsvetejšega Srca Jezušovoga veliki kalendar*, ki so ga v 4000 izvodih razprodali. *Kalendar* so ukinili Madžari šele med zasedbo 1944. Poleg verskega berila je objavljal mnogo ljudskih pesmi, pravljic, pripovedk, zgodovinskih spisov o Prekmurju in drugih poučnih člankov. Posredno ima Ivanocy zasluge tudi za ustanovitev mesečnika *Marijin list* (konec 1904) in tednika *Nóvine* (konec 1913), ki ju je oba izdajal in v glavnem urejal Jožef Klekl st. (prav tam 64). Ivanocy se je naslonil na mlajše duhovnike, ki so začeli načrtno delo z laiki. Ustanavljanje pobožnih združenj in bratovščin je bilo poroštvo za laiško osveščanje po molitvi in vzgoji s katehezami za odrasle. Iz teh bratovščin so potem zrasli laiški poklici. Prav tako je skrbel, da bi se čim več nadarjenih otrok lahko primerno izobrazilo (Škafar 1985, 99).

Odklonilno stališče je imel predvsem do Židov, saj so ti na Madžarskem propagirali liberalizem. Zaradi močne finančne, politične in trgovske navzočnosti liberalnih Židov v Budimpešti je Ivanocy to mesto imenoval kar "Judapešta" in ostudna Sodoma. To mesto, čeprav je v njem končal teologijo, mu je bilo zoprno, ker se je v njem moral povsod srečevati z Židi. Nobenega stika ni imel niti z domačimi Židi. Boljši odnos pa je imel dr. Ivanocy z avstrijskim cesarjem in kraljem Francem Jožefom I., ki ga je leta 1907 imenoval za častnega kanonika sombotelskega stolnega kapitlja (Zadravec 1985, 126).

8. decembra 1912 mu je umrla mati Rozalija, kar ga je zelo prizadelo. Po njeni smrti se je počutil zelo osamljenega. V začetku avgusta 1913 je dal poklicati Fran-

ca Rogača, škofijskega tajnika, in naredil oporoko. Poleg obveznosti, ki jih je imel do služinčadi, je vse svoje premičnine in nepremičnine določil za fond, iz katerega naj se šolajo revni slovenski dijaki. Če bodo postali duhovniki, naj opravijo zanj po eno mašo. Že konec avgusta je Ivanocyja zadela delna kap, še isti dan pa se je kap ponovila. Za večno je zaspal 29. avgusta 1913 (petek) okoli pol tretje ure popoldan v tišinski graščini, po tem ko je prejel svete zakramente. Slovesa maša v slovo pokojnemu je potekala 1. septembra 1913 v tišinski cerkvi, mašo pa je opravil sombotelski škof, dr. Janos Mikes. Še isti dan je bil položen v grob na Božji njivi pri Sv. Benediktu v Kančevcih. Pokopal ga je benediški župnik Rudolf Vadovič (Smej 1985, 21).

REFERENCE

Novak, Vilko. 1985. Ivanocyjevo slovstveno delovanje in njegov pomen za prekmurske Slovence. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 51–66. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

Smej, Jožef. 2012. *Ivanocyjeva skrivnost*. Tišina: Župnijski urad.

Smej, Jožef. 1985. Ivanocyjeva življenjska pot. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 15–24. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

SŠK = Slovenska škofovska konferenca. Upokojeni mariborski pomožni škof msgr. dr. Jožef Smej. 2014. <http://katoliska-cerkev.si/ssk/mariborska-metropolija2/upokojeni-mariborski-pomozni-skof-msgr-dr-jozef-smej> (Dostopno 29. 3. 2014).

Škafar, Vinko. 1985. Ivanocyjeva skrb za apostolat laiko. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 87–102. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

Zdravec, Jože. 1985. Ivanocy in ekumenizem. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 125–134. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

Zelko, Ivan. 1985. Cerkevna pripadnost Prekmurja v zgodovini. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 25–30. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

Zver, Stanislav. 1985. Dr. Franc Ivanocy in Mohorjeva družba. V: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, ur. Vilko Novak, 31–46. Rim: Slovenska bogoslovna akademija v Rimu.

Fotografija: Samo Skralovnik

V tujini

Tine Povirk

STA ŽIVLJENJE IN ŠTUDIJV RIMU RES TAKO DRUGAČNA OD TISTEGA V LJ?

Razkošno življenje iz obdobja starega Rima se še danes pozna. Mesto se lahko pohvali z bogato kulturno dediščino, prav tako s papeško državo Vatikan. Ne manjka tudi vsakodnevne množice Rimljanov na ulicah ter seveda kolone turistov, ki v dobrem in slabem vremenu uspejo zapolniti vsak kotiček mesta.

Mnogi me poznate: sem Tine Povirk, bivši študent TEOF v Ljubljani. Teologijo sem želel študirati, še preden sem vstopil v bogoslovje. Še sedaj se spominjam, konec oktobra 2010 je bilo, ko sem zaslišal Gospodov klic. To omenjam zato, ker se je to zgodilo v Sasselu, torej v Italiji. Že sumite kakšno povezavo s študijem v tujini? No, jaz takrat na to še pomislil nisem.

Vir: Tine Povirk

Kako poteka študij tu in ali so mnoge razlike? Predavanja na Papeški univerzi Gregoriana imamo v italijanščini, na izpitu je pet uradnih jezikov, glede uporabe študijskega gradiva pa jezikovnih omejitev ni. Odličnih profesorjev, poznanih po vsem svetu, verjetno ni potrebno posebej omenjati. Je pa študij – če ga primerjam s študijem v Ljubljani – veliko bolj naravnano na osebno delo, delo in še enkrat delo.

Vsak semester si izbereš določen seminar, pri katerem tedensko raziskuješ, ustvarjaš, pišeš seminarske naloge. Pri uri tako niso v ospredju predavanja, temveč izmenjava ugotovitev. Po tej izkušnji se noben "predmet-seminar" na TEOF ne more več imenovati "seminar". In prav zato mi je tukaj tako všeč: ker ustvarjaš sam, poleg tega pa imaš strokovno pomoč in seveda, ne smemo pozabiti, mnoge izkušnje ter drugačno logiko sošolcev/sošolk, ki prihajajo iz drugih kulturnih območij. Tukaj resnično pride do izraza zedinjena Cerkev v vsej svoji raznovrstnosti.

Vir: Tine Povirk

Študij je izrecno razdeljen na dve leti filozofije in tri leta študija teologije.

Na fakulteti je veliko jezuitskih profesorjev, vendar, čeprav živim v jezuitskem kolegiju, naj omenim, da to prav nič ne pomaga pri zviševanju ocen (tu uporabljajo za ocenjevanje tudi decimalke!). Papeški kolegij Germanicum et Hungaricum, v katerem sobivam z bogoslovcem Blažem, nikakor ni za formacijo jezuitov – midva sva in ostajava škofijska bogoslovca. Tudi tukaj so pogoji za študij idealni, prav tako življenje samo ni daleč od idealnega. Ker živimo blizu fakultete in blizu velikega parka, je lokacija nadvse čudovita. Skupaj bivamo bogoslovci, diakoni in duhovniki iz različnih držav (trenutno jih je največ z Madžarske, veliko je Hrvatov, nato prihajajo še iz Nemčije ali Avstrije, nekaj je tudi Romunov, Srbov in predstavnikov Bosne in Hercegovine, dva Slovenca ter po en predstavnik Belgije in Norveške). Pozna se, da nihče nima nikakršnih privilegijev zaradi svojega statusa. Tako naš cilj ni usmerjen v zgolj in samo postati duhovnik. Marsikdo bi lahko oporekal, češ da je to kolegij in ne semenišče, za našo duhovno vzgojo ni tako dobro poskrbljeno ... Vendar vztra-

jam – jezuitje so tisti, ki dajejo največ pozornosti samoodgovornosti. In le-to, če sem odkrit, sam najbolj potrebujem za osebno rast.

Če se vrnem nazaj k umetnosti: za obisk čudovitih cerkva in bazilik ter vsega ostalega je čas ob vikendih ali ob skupnih romanjih/izletih, ki se jih udeležujemo tudi slovenski študentje (trenutno nas je v Rimu okoli 10). Tudi za obisk papeževih maš ali avdienc si mora tukajšnji študent »odtrgati« čas od vsakodnevnih obveznosti. Spoznal sem že mnogo stvari, vendar me nikar ne kličite za turističnega vodiča, raje se povabite na kapučino in rogljič ali na sladoled. Pa lep pozdrav od daleč prav vsem!

Vir: Tine Povirk

Helena Cupin (2. letnik UTR) POČITNICE MALO DRUGAČE

Pisalo se je leto 2012, moje maturantsko leto. Poleg skrbi o maturi, vpisu in ostalih izredno pomembnih odločitvah smo se v razredu začeli pogovarjati o maturantskem izletu. Čakale so nas najdaljše počitnice, ki jih je vsak želel kar najbolje izkoristiti. Po premisleku in ekonomski računici sem ugotovila, da morda nisem za klasičen izlet na Krf, ampak bi se raje podala kam drugam. Nekam v neznano, kjer bom poleg uživanja naredila morda še kaj dobrega. Tako je padla odločitev, da se bom odpravila v Indijo, kjer bom kot prostovoljka delala in spoznavala lepote Indije. Nekega januarskega večera sem se odpravila na ulico Janeza Pavla II, kjer ima Program mednarodnega skupinskega prostovoljstva (POTA) svoj sedež. Odhod na tako potovanje je celoleten projekt. Začeli smo z vikendi priprav, kjer smo spoznavali, kaj je naše poslanstvo in kaj sploh pomeni odhod na tako misijonsko potovanje. Kot skupina sedmih deklet smo se še pred odhodom spopadale z letalskimi kartami – kako in kje bi dobile tiste res najcenejše, izpolnjevanje vize je bilo dolgotrajno in zapleteno, saj je potrebna samo ena majhna napaka in bi nam jo lahko zavrnilo, na dan pa so prišla tudi razna nesoglasja. Pred odhodom smo po domačih župnijah zbirale denar, ki smo ga s seboj odnesle v Indijo in je bil namenjen izobraževanju otrok. Celotne stroške z letalskimi kartami, cepljenji, zdravili in opremo, ki smo jo imele s seboj, smo krile same .

Vir: Helena Cupin

Končno je prišel datum odhoda. Imele smo še mašo s starši, nato je sledila vožnja do Zagreba, kjer nas je čakal let proti Indiji. Naše potovanje je trajalo 5 tednov, ki so bliskovito minili. Najprej smo se odpravile na severovzhod države v mestno državico Nagaland. Tam sem v mestu Tobu poučevala otroke v šoli. Sama sem se spopadla z učenjem geografije, ki je seveda precej drugačna od naše, saj oni spoznavajo Indijo in ne Evropo, kot mi. Zato sem se pred samim poučevanjem morala pozanimati in prebrati učbenik, da sem sploh vedela, o čem moram govorit. Seveda smo s seboj prinesle ogromno materiala (barvice, flumastre, volno, plastelin, voščenske ...) in smo zato lahko izvajale delavnice ter tako popestrile pouk. Zanimivo je videti otroke, ki prvič v življenju vidijo plastelin in ne vedo točno, kako ga lahko uporabljajo. Spopadla sem se tudi z učenjem angleške književnosti, ki je bilo nekoliko lažje kot geografija. Popoldneve smo preživele z otroki iz dijaškega doma, z njimi igrale odbojko, izdelovale zapestnice ali pa samo pogovarjale in prepevale. Verjetno sem v tistih nekaj tednih največkrat v svojem življenju zapela slovensko himno, saj jim je bila tako všeč in se jim je zdela tako drugačna, da se je sploh niso naveličali. Ker je v Indiji poleg hindija tudi angleščina uradni jezik, s sporazumevanjem ni bilo težav. Po prvih dneh negotovosti smo proti koncu postali že zelo dobri prijatelji in zato je bil odhod proti Kalkuti zelo težak. Ena izmed najboljših izkušenj, ki je ne bom nikoli pozabila, je, da sem lahko jedla z rokami in se je to vsem zdelo čisto normalno, ter še, da sem bila lahko vsak dan pri jutranji maši bosa in se to prav tako nikomur ni zdelo nič nenavadnega. Po dvodnevem poslavljanju in pretakanju solz smo se odpravile proti Kalkuti, kjer smo delale v centrih Matere Terezije. Šestintrideset urna vožnja z indijskim vlakom je bila kar dogodivščina, saj smo bile glavna atrakcija na vlaku – za njih ni normalno, da sedem mladih deklet potuje brez moškega spremstva. Poleg tega smo bile še bele polti. Ko smo se nastanile v hostlu, si ogledale okolico in se navadile na smrad ter hrup, smo začele delati. Jaz sem delala v centru za duševno prizadete starejše ženske, kjer je dan potekal tako, da smo zjutraj najprej na roke prale rjuhe in predpasnike ter jih dajale sušit, nato smo se posvetile varovankam ter jih ali umivale, masirale, jim rekle kakšno toplo besedo ali lakirale nohte, plesale ... Nekatero so bile okretne in so morda znale celo nekaj angleščine, spet druge so bile pasivne. Postregle smo jim s kosilom, jih nahranile ter nato pomile posodo in s tem končale delo dopoldanske izmene. Zame je bila to neprecenljiva izkušnja, saj sem spoznala, kako pomemben je sleherni človek. Seveda smo si ob popoldnevih privoščile tudi nakupe, kjer smo zapravljalne za začimbe, čaje, rute, obleke in ostale malenkosti. Še prehitro je prišel čas odhoda in posloviti smo se morale od čudovite dežele. Ampak doma so nas že nestrpno čakale družine, ki smo jim imele precej povedati – tako smo celo pot iz Zagreba samo čebljale.

Še danes je to zame neprecenljiva izkušnja, iz katere dnevno črpam nauke za življenje. Upam, da bom imela še kdaj priložnost se tja vrniti med čudovite ljudi, ki so kljub materialni revščini srečni in duhovno bogati.

Fotografija: Samo Skralovnik

Intervju

Čistost – dosegljiv ideal za mlade katoličane?

Slovenski pregovor pravi »Besede mičejo, zgledi vlečejo« in morda prav ta prispevek koga spodbudi in nagovori za odločitev za dosegljiv ideal – čistost. O čistosti, kraljici kreposti sta spregovorila mlada zakonca Tadeja in Boštjan in z namiodelila svojo izkušnjo.

Pozdravljena!

Kako bi se v nekaj stavkih predstavila, kdo sta?

»Sva Tadeja in Boštjan ter prihajava iz Grosuplja, iz kraja, od koder izhaja Boštjan, moje korenine pa segajo v Poljansko dolino. Oba sva tik pred diplomo, jaz iz slovenskega jezika in književnosti, Boštjan pa iz strojništva, obenem pa je Boštjan tudi že zaposlen kot konstruktor. Spoznala sva se leta 2008 v grosupeljski cerkvi, kjer je potekalo 24-urno češčenje Najsvetejšega, poročila pa le dve leti in pol zatem, tako da bova letos poleti praznovala že 4. obletnico poroke. V tem času je najin zakon obogatel za dva čudovita blagoslova «

Kaj po vajinem mnenju pomeni čistost in kako sta jo živela do poroke?

»Za naju je čistost način življenja. Kot fant in dekle sva skupaj prebiralala članke na to temo, se pogovarjala z zakonci in pari, ki živijo čistost, ali pa obiskala delavnice na temo čistosti in tako skupaj naredila konkretno odločitev – da, želiva živeti čisto! Preko iskrenih pogovorov o najinih čutenjih, občutkih in hrepenenjih sva meje čistosti zelo jasno določila. Tako sva ustvarila varen prostor za zorenje najinega odnosa, pri čemer sva ohranila svetost telesa drug drugega. Obenem sva se izmikala priložnostim, kjer morda ne bi bila kos najini odločitvi. V ves najin odnos in tako tudi čistost sva vabila Gospoda. Imela sva paletto svetnikov, ki sva se jim priporočala, za čistost še posebej sv. Mariji Goretti. Skupna molitev je bila že od samega začetka stalnica najinega odnosa. Telo je tempelj Svetega Duha. Drug drugemu sva podarjena od Boga. Bog naju neizmerno ljubi in želi, da ohraniva čisto srce. Pri tem pa sva čutila odgovornost, da drug drugemu pomagava na tej poti.

Odločitev za čistost naju je napolnjevala z veseljem. Počutila sva se svobodna in obenem močna. Nisva se posvečala svojima telesoma, ampak čustvom, značaju, skrivnosti moške in ženske narave. Dobro sva se zavedala, da telesni dotiki ne

smejo prehitovati čustvenega sveta. Imela sva skupne hobije in interese. Nisva se pustila dolgočasiti.«

Kdo vaju je spodbudil za čistost do poroke?

»Vsekakor konkretni zgledi in pričevanja zakoncev ter parov, ki se trudijo živeti evangelij.«

Je ta odločitev povezna z vajinim odkrivanjem in poglobljanjem vere?

»Oba sva bila deležna verske vzgoje in pri verouku spoznala 6. zapoved, ki pravi 'Ne nečistuj'«, vendar pa takrat še nisva v polnosti razumela te besede. V času študija je ta beseda dobila pravi pomen in v Tadeji se je rodilo močno hrepenenje, da vztraja v čistosti in molitvi, da ji Bog podari fanta, ki bo želel z njo hoditi to pot. Meni čistost v mladosti ni bila predstavljena kot vrednota, saj se doma in drugje ni veliko govorilo o tem. Ko sem spoznal Tadejo, sem počasi začel odkrivati, da je čistost nekaj svetega, kar je vredno hraniti do poroke. Ko sva kot fant in dekle skupaj poglobljala odnos z Bogom in popolnoma doumela, da je to Božji načrt za naju, sva bila zelo srečna, kajti bila sva na pravi poti, da z Božjo pomočjo zgradiva trdne temelje najinemu zakonu in tako otrokom ohraniva bogato doto.«

Kako se trudita biti čista v mislih, besedah in dejanjih?

»Najtežje nama je biti čist v besedah. Ko se drug ob drugem ne čutiva razumljena, se včasih raniva ravno z žaljivo besedo, ki pa se vedno izkaže za neresnično in je največkrat posledica bolečine, ki jo takrat čutiva. Potem sledi dolg pogovor in seveda opravičilo za žal besedo. Čistost misli in dejanj sva precej urila že pred poroko. Prizadevava si, da so najina dejanja do drugega spoštljiva. V tem času sva se že toliko spoznala, da veva, kakšno dejanje drugega rani in kakšno osrečuje. Trudiva se živeti tudi v odnosu do drugih ljudi, torej biti iskren, ne opravljaliv, ljubo-sumen ..., kar pa je v naši človeški naravi zelo težko in danes že kar svetniško «

Kako razumeta in komentirata misel »Prizadevanje za čistost je prizadevanje za svetost«?

»Kot sva že povedala, prizadevati si za čistost v mislih, besedah in dejanjih ne samo do sozakonca, ampak do vsakega človeka zahteva napor, odpoved, tudi križ, popolno predanost Bogu ..., kar pa je seveda pot k svetosti. Ko se trudiš živeti čisto, premaguješ svojo šibkost in grešno plat človeške narave ter tako pripravljaš prostor za Gospoda. Lahko bi rekla, da vsi, ki si prizadevamo za čistost, počasi stopicamo po tej poti svetosti.«

Sedaj, ko sta že poročna, ali vidita že kakšne sadove, ki jih prinaša čistost?

»Vsekakor je sad spoznanje, da se v intimi drug drugemu podarjava in ne jemljeva. Popolna podaritev drugemu je nekaj tako osrečujočega, je kot predokus nebes. Kot velik sad in blagoslov doživljava tudi najina malčka.«

Svoj zgled prizadevanja za čistost sta že dala. Kakšen nasvet ali pa spodbudo bi dala mladim glede čistosti do poroke?

»Čistost je dosegljiv ideal. V molitvi se izročajte Bogu in molite za moč vztrajanja v čistosti. Občutili boste, kako osrečujoče in varno je hoditi ob fantu ali dekletu, ki čaka prav nate. Na poročno noč bosta drug drugemu najlepši dar. In še nekaj, pravijo, da pari, ki živijo čisto, na poročni dan prav posebej žarijo. Ohranita ta žar.«

Tadeja in Boštjan, zahvaljujem se vama za pogovor in za vse spodbudne besede ter vama želim obilo Božjega blagoslova.

Mateja Vidovič,

študentka 2. letnika Teoloških študij in Pedagogike v Mariboru

INTERVJU

ASIST. DR. MIHA ŠIMAC

(Milan Kuzminac)

1. V letošnjem študijskem letu ste postali asistent pri predmetu Zgodovina Cerkev in Zgodovina Cerkev na Slovenskem. Koliko je za Vas pomembna zgodovina Cerkev in sama zgodovina kot znanost?

Kot kaže, je morala biti zgodovina kot takšna zame precej pomembna, da sem si jo izbral za svoj poklic ;) Če pustimo šale ob strani, v resnici me je nad vsem, kar danes povzemamo v besedi ZGODOVINA, navduševalo okolje, v katerem sem odrasčal. Spomeniki, spominske kapele, falsifikat Dalmatinove Biblije, knjige in nešteto pogovorov, ki so se pogosto začenjali z besedami: »V naših časih« itd. Kakšni so bili ti časi? Res tako svetleči kot opisuje ta ali oni? Se je to res zgodilo? Vse te pripovedi so v meni budile tovrstna vprašanja, ki so v bistvu želela priti do resnice same. Zato se mi zgodovina kot takšna – vključno z zgodovino Cerkev, ki je nenazadnje še kako močno zaznamovala razvoj Evrope – zdi pomembna za razumevanje današnjega časa. Če smo, kot pogosto navajajo, »palčki na ramenih velikanov«, je še kako pomembno poznati te velikane. Zdi pa se, da se danes zgodovina v našem prostoru pogosto obravnava le kot »vroča tema« v političnih agitacijah. Zgodovina je pač mnogo več kot to.

2. Vaše diplomsko delo je govorilo o vojaških bolnišnicah v Ljubljani v obdobju prve svetovne vojne. Zakaj ste se odločili ravno za to temo?

Že iz časov osnovne šole in takratnih ur zgodovine me je posebej pritegnilo področje prve svetovne vojne in habsburške monarhije. Takrat je bil čas, ko se je zanimanje za prvo svetovno vojno, zlasti v okviru zanimanja za soško bojišče, sicer znatno povzpelo. Začele so izhajati nove razprave, knjige, pripravljale so se različne razstave na temo vojne vihre, vojaštva itd. To zanimanje sem ohranil in ga le še nadgrajeval v času svojega študija. Prav v času študija pa sem pri prof. dr. Lukanu pripravil seminarsko nalogo z namenom, da bi predstavil delovanje vojaške bolnišnice v škofovih zavodih, kjer sem se šolal tudi sam. Ob pripravi in pregledovanju gradiva sem spoznal, da je sicer res precej razprav na temo prve svetovne vojne, nobena pa se podrobneje ni posvetila sami saniteti in sanitetnim ustanovam, v sklopu katerih so delovali tudi vojaški duhovniki. Posledično je to pomenilo, da gre za popolnoma

neobdelano tvarino in bi z obdelavo te »druge fronte«, kot ji pravim sam, lahko vsaj malo doprinesel k slovenskemu zgodovinopisju. Zato sem si, v dogovoru z obema mentorjema, tako na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete kot na Teološki fakulteti, izbral to neobdelano temo in jo poskušal v danih okoliščinah vsaj v grobem nekoliko predstaviti. Vem in se zavedam, da je bilo to delo le skromen poskus, saj bi za temeljitejšo predstavitev potreboval precej več časa in možnosti raziskovanja v Vojnem arhivu na Dunaju, kjer se hrani precej gradiva na to temo. Sem pa vesel, da je bilo, kot kaže, to diplomsko delo neke vrste spodbuda tudi drugim zgodovinarjem in raziskovalcem, ki so se sedaj lotili raziskovanja sanitete in sanitetnih ustanov v času prve svetovne vojne.

3. Vaša doktorska disertacija je obravnavala vojaške duhovnike iz osrednjih slovenskih dežel v avstro-ogrskih oboroženih silah prve svetovne vojne. Koliko se ta tema povezuje z vašo diplomsko nalogo? Lahko kaj več poveste o vaših znanstvenih izsledkih v disertaciji?

Disertacija se nekoliko res povezuje z diplomsko nalogo. Toda če je v diplomskem delu poudarek bolj na sanitetnih ustanovah v Ljubljani v času vojne, na duhovni oskrbi ranjencev in bolnikov, sem se v disertaciji lotil predvsem vprašanj strukture delovanja in ureditve duhovne oskrbe v oboroženih silah dvojne monarhije, vprašanja o njihovih dolžnostih in nalogah, ki so jih vojaški kurati v času prve svetovne vojne opravljali. Kot ugotavlja ameriški zgodovinar Patrick J. Houlihan, v svetu še vedno prevladuje predvsem literarni lik vojaškega kurata. Nič drugače ni niti v Sloveniji; tudi tu so ob omembi moje tematike sogovorniki pogosto posegali po takšnih ali drugačnih citatih in opazkah na račun vojaških duhovnikov iz sicer odlične satire Jaroslava Haška o dobrem vojaku Švejku. Zaradi tega se je potem kar samo v ospredje postavilo med drugim tudi vprašanje o tem, kakšna pa je tista zgodovinska podoba vojaških duhovnikov. Kaj nam povedo dokumenti, kaj drugi viri o njihovem delu? So bili res samo v zaledju ali pa so prihajali tudi v prve bojne črte, med vojaštvo in z njim delili dobro in hudo? Tako kot pri častnikih in rezervnih častnikih je mogoče ene in druge zaslediti tudi pri vojaških kuratih. Zgodilo se je, če navedem kot zanimivost, tudi to, da so vsi častniki bili bodisi ranjeni bodisi so zboleli (ali doživeli živčni zlom), in je tako kot edini častnik med vojaki na položajih ostal vojaški kurat. Vsak vojaški kurat je bil namreč v činu stotnika. Še bolj kot tovrstne zanimivosti pa me je pritegnilo vprašanje o številu duhovnikov iz slovenskih dežel, ki so opravljali svojo duhovniško službo med vojaštvom, koliko je bilo med njimi takšnih, ki so padli. Kot rezultat je ob tem nastal tudi prvi (sicer še vedno nepopolni) seznam vojaških duhovnikov, ki so prihajali iz naših dežel. Kolikor je bilo mogoče, sem za vsakega od njih oskrbel tudi krajšo biografijo oz. biogram. Tema

sama seveda še zdaleč ni izčrpana in po malem se z novimi drobci in dokumenti – kolikor dopušča čas – vse to tudi še dopolnjuje.

4. Po izobrazbi ste zgodovinar in teolog, poleg tega pa se ukvarjate tudi s poezijo. Do sedaj ste objavili dve pesniške zbirki: *Dotik besede in Maestral*. Kaj vam pomeni poezija v življenju in od kje črpate svoj navdih?

Težko bi rekel, da se s poezijo »ukvarjam«. Ne zdi se mi namreč, da bi bila poezija nekaj, česar bi se lahko »prijel«. Prej mislim, da nas ona »uči« tudi razumevanja. Morda je zato poezija na nek način, kot sem zapisal v eni svojih pesmi, zame ventil. Za vse tisto, kar človek nosi v sebi, svoja občutja, misli, ki privrejo na plan; včasih se vse to poskuša ubesediti, drugič ostane le v šepetu vetra. Če se pošalim, bi rekel, da so muze včasih radodarne z navdihom, drugič ne. In ta »post« lahko traja zelo dolgo, potem pa pride dan, ko po belini papirja znova zdrsi jadrnica peresa. Tu in tam se še sedaj kaj zapiše. Včasih pesem, drugič samo verz ali dva.

5. Kako študenti v Ljubljani in Mariboru doživljajo predmet Zgodovina Cerkve? Kakšne metode poučevanja uporabljate pri predavanjih Vi in kako so potekala predavanja pri tem predmetu, ko ste bili še študent?

V šali bi rekel, da je prvo vprašanje o doživljanju zgodovine najbrž bolj namenjeno študentom samim kot meni. Sam upam, da pri urah same snovi in zgodovine ne dojemajo le kot obveznost, pač pa jih – vsaj v določni meri – pritegne samo zanimanje za preteklost, njeno dinamiko in vplive, ki so jih posamezni dogodki imeli tudi na naše, današnje življenje. Zanimanje za preteklost je med večino študentov mogoče kar precej začutiti. Jasno pa je, da je pri nekaterih to bolj izrazito, pri drugih manj. V splošnem pa se sam interes praviloma nekoliko poveča, ko je določeno zgodovinsko obdobje ali posamezen dogodek obravnavan v našem vsakdanu, ko postane aktualna, »vroča« tema v medijih, na televiziji ali v svetu filma. Takrat, se mi zdi, da vprašanja znajo kar vreti iz študentov, želijo si odgovorov, pojasnil, razlag. In nekaj takšnega žara bi si najbrž želel prav vsak predavatelj pri svojih urah.

Na vsa ta vprašanja, ki se porajajo ob aktualnih dogodkih, je mogoče odgovarjati z različnimi načini, metodami. Včasih z obiskom kakšne razstave, ogledom kakšne institucije (v Mariboru tako obisk NŠAM ;), itd. Tudi vaje oz. »domače naloge« znajo biti zanimive. Denimo, da si doma študentje pogledajo kakšen film z zgodovinsko tematiko, preberejo knjigo ali kakšno zanimivo poglavje, objavljeni članek, itd. ter napišejo svoje pomisleke, predstavijo lastno mnenje in ugotovitve, do katerih so prišli sami. Morda bi tovrstne ugotovitve potem veljalo še nadgraditi s kakšnim kvizom, debatnim forumom. Seveda je možnosti še veliko. Vprašanje pa je, kako so vsi ti načini sprejeti med študenti. Vsem ugoditi pač nikoli ni mogoče, to je jasno. Sam sem denimo, vsaj kar se tiče obiskov različnih razstav, institucij, doslej prejel

precej pozitivnih signalov, kar je seveda lepo slišati. Da pa je mogoče storiti še kaj več tudi na tem področju (vsaj z moje strani) – to tudi ni nobena skrivnost. Tudi zame je to proces spoznavanja. Bi pa ob tem gotovo želel kdaj pa kdaj videti še nekoliko več samoiniciativnosti študentov samih.

Za konec še odgovor na vprašanje glede ur zgodovine iz mojih študentskih časov. Takrat smo dvopredmetni študentje imeli predavanja posebej, v nekoliko krajšem obsegu. Predavatelj se je posebej potrudil in v urah poskušal predstaviti še vse tisto, česar v učbeniku ni. Ni manjkalo različnih anekdot, zanimivosti, detajlov, poročil, tudi kakšen dokument se je znašel na naših mizah. Prav zato smo z veseljem prihajali na predavanja, četudi smo kot dvopredmetni študentje imeli kar precej dela, da smo uskladili predavanja na Filozofski (večina nas je bila na tej fakulteti!) in Teološki fakulteti. Dobro so mi ostale v spominu tudi nekatere vroče debate o posameznih zgodovinskih osebah, dogodkih ali aktualnih tematikah v sodobni družbi, ki smo jih imeli pri urah in smo jih včasih obravnavali že pozneje, tudi na kakšnem skupnem kosilu.

6. V Mariboru zaradi manjšega števila študentov potekajo konzultacije. Kako po vašem ta omejena izvedba predavanj vpliva na študente in kako na vas izvajalce? Ali takšna oblika dela predstavlja prednost ali slabost?

V Mariboru je skupina študentov seveda manjša kot v Ljubljani. Predavatelj ima tako še boljšo priložnost, da skorajda vsakogar osebno precej dobro spozna in bi na nek način to lahko predstavljalo prednost, saj se lahko posveti vsakomur posebej. Je pa res, da se zato tudi vsakršna odsotnost tega ali onega študenta v tako majhnih skupinah takoj pozna, posledično pa to lahko kdaj pa kdaj vpliva tudi na samo vzdušje pri uri. Morda so nekateri študentje v manjših skupinah nekoliko bolj odprti, sproščeni, kot bi sicer bili, in si zato tudi upajo več vprašati. Težko pa rečem, kako na to gledajo oni sami, to bi morali vprašati njih. Lahko pa poveste tudi Vi sami svoja opažanja. ;)

7. Kakšen bi moral v današnjem času biti univerzitetni profesor? Kaj se pričakuje od študentov v času študija?

Ne vem sicer prav dobro, kakšne želje glede profesorjev imajo sedanje generacije študentov, a če me že sprašujete, bi sam na njihovem mestu najbrž najlažje odgovoril z naslednjim opisom: biti mora željan izzivov, ki jih predstavljajo študentje in seveda čas, v katerem smo se vsi znašli. Ta pa se hitro spreminja in zato je potrebno tudi precej prilagodljivosti. Morda je nekoč zares zadoščala le kreda, beseda izza katedra, danes to po vsej verjetnosti (in mojih skromnih izkušnjah) ne zadošča več; danes je pač potrebno uporabljati tudi modernejšie metode, predstavitve, ra-

čunalnike, oddaje itd. Zato je na nek način potrebno prisluhniti študentom, jih znati slišati, saj večina od njih želi izvedeti še to ali ono. In prav to je tisto, česar pa bi sam pričakoval nekoliko več od študentov: vedoželjnost. Radovednost. Samoiniciativa. Da stvari, ki jim sledijo pri predavanjih, poskušajo kdaj tudi sami raziskovati naprej; bodisi v pogovorih med seboj, bodisi med urami s profesorjem. Naj jih pri urah ne bo strah vprašati, naj izrazijo svoje pomisleke, ideje, spoznanja ob temi, ki se pri urah obravnava. Ob tem pa – če sem malo navihan – bi jim dejal še, da naj se ne bojijo kdaj pa kdaj prebrati tudi kakšne knjige, ki ni obvezno predpisana literatura. ;)

8. Bi želeli v zdajšnjem študijskem programu kaj spremeniti ali izboljšati?

Na to vprašanje bom najbrž lažje odgovarjal čez kakšno leto, dve. Doslej se tudi sam še dodobra spoznavam z vsemi programi, ki so se – od takrat, ko sem sam študiral – v določenem delu vendarle nekoliko spremenili.

9. V kolikšni meri se po vašem mnenju mladi ljudje danes odločajo za študij teologije?

Težko bi odgovoril na to vprašanje, v določeni meri jih k temu prepriča širina, ki jo študij teologije ponuja, v določeni meri pa je ta odločitev sad vpliva drugih. Bi pa bila najbrž zelo zanimiva raziskava na to temo – zakaj se mladi danes v resnici odločajo za študij teologije. Saj vemo, da je situacija v državi izjemno težavna. Ob tem bi dejal še to: morda se sliši nekako klišejsko, da mladih nič ne zanima. Ob vseh vsakodnevnih težavah, vprašanjih in željah pa se kljub temu zdi, da vendarle obstaja še želja in »žeja« po odkrivanju globljega, da iskanje Boga pa tudi svojih lastnih notranjih uvidov in izkustev, iskanje pristnosti v odnosu sebe z drugim – med mladimi še zdaleč ni nepomembno!

Tomadževa proslava 2014

Fotografija: Samo Skralovnik

Anže Cunk

TOMAŽEVA PROSLAVA 2014

V počastitev zavetnika Teološke fakultete, svetega Tomaža Akvinskega, je naša fakulteta, tako kot vsako leto, priredila Tomaževo proslavo, ki je potekala 3. marca 2014. Proslava se je pričela ob 9. uri s slovesno sveto mašo, ki jo je vodil apostolski administrator ljubljanske nadškofije, novomeški škof msgr. Andrej Glavan, ob somaševanju slovenskih škofov in profesorjev Teološke fakultete. V svoji homiliji je škof Glavan poudaril, da je bil sveti Tomaž zvesti sin Cerkve. Tako kot vsako nedeljo molimo pri bogoslužju veroizpoved, da verujemo v eno, sveto, katoliško in apostolsko Cerkev, se vedno znova lahko pojavi dvom, ali lahko glede na vse škandale v Cerkvi še vedno govorimo o sveti Cerkvi. Kot je poudaril gospod škof, je dvom seveda upravičen, vendar se mora tudi Cerkev sama zavedati tega in tako vedno znova in znova prositi odpuščanja ter se vračati nazaj k izvirom. Katoliška Cerkev je nase vedno gledala kot na grešnico in je to zapisala tudi v Katekizmu. Cerkev je, kljub temu da so znotraj nje grešniki, sveta. Ni sveta, ker bi bili vsi ljudje v njej popolni in brez greha, ni sveta, ker jo vodijo sveti pastirji, ni sveta, čeprav jo vodi človek, ki ga kličemo sveti oče. Cerkev je sveta, ker je njen zadnji temelj Bog, ki je edini svet. Ob koncu svoje homilije je škof poudaril, da naj imamo Cerkev za mater, naj jo ljubimo kot mater kljub vsem njenim napakam. Poskušajmo jo narediti boljše, tako da mi postajamo boljši. Po sveti maši je v veliki dvorani Teološke fakultete sledila slavnostna akademija, na kateri so diplomanti Teološke fakultete prejeli diplomske listine, udeleženci programov za izpopolnjevanje potrdila, za izjemne diplomske naloge pa so bile podeljene Tomaževe nagrade. Slavnostne akademije so se udeležili slavnostni gostje: slovenski škofje, evangeličanski škof mag. Geza Filo, rektor Univerze v Ljubljani prof. dr. Ivan Svetlik, dekan Teološke fakultete iz Zagreba, dekan Teološke fakultete iz Đakova, dekan Pravoslavne teološke fakultete iz Beograda, dekan Filozofske fakultete Univerze v Mariboru in veleposlanik Republike Češke. Slavnostno akademijo je otvoril mešani pevski zbor študentov Teološke fakultete pod vodstvom Gregorja Klančiča, in sicer s pesmijo *You raise me up*. Sledili so pozdravi dekana prof. dr. Christiana Gostečnika in ostalih slavnostnih gostov, nato pa je sledil slavnostni nagovor izr. prof. dr. Branka Kluna z naslovom »Kaj pomeni misliti?«. Svoj nagovor je profesor pričel s Pascalovo mislijo, da je misliti vse naše dostojanstvo. Misliti pa ni samo analitično sklepanje ali dejavnost geometrijskega duha, kot bi dejal Pascal, ampak je tudi čutni duh, saj srcu pripisuje posebno spo-

sobnost mišljenja. V nadaljevanju je profesor dejal, da je misliti specifični način bivanja človeka. V spominu mi je ostala misel: četudi nam bodo drugi govorili, da je misliti Freudovo ono ali pa nevronski proces v naših možganih, z mišljenjem ostajam jaz. Nahajam se med angelom in živaljo, bi dejal Pascal. Sveti Avguštín je dejal, da sam sebi ostajam največje vprašanje. Profesor je sklenil svoj nagovor, da je diplomant Teološke fakultete sposoben drugače misliti. In to je tisto, kar današnji svet potrebuje. Zato glejmo, da bomo dobro mislili, v tem je počelo moralnosti. Po nagovoru je sledila himna *Gaudeamus igitur*, ki nas je uvedla v slavnostni dogodek. Letos so naši diplomanti pred dekanom, prodekanoma in celotnim profesorskim zborom podati slovesno obljubo, ki jo je prebral gospod dekan, diplomanti pa so slovesno obljubili. Po obljubi je sledila podelitev diplom in priznanj. Tomaževo nagrado za najboljšo diplomsko nalogo sta letos dobila dva študenta. In sicer Patricija Kožuh: *Čuječnost – umetnost življenja v ljubeči Božji navzočnosti* pod mentorstvom prof. dr. Ivana Platovnjaka ter Marko Stegnar: *Prispevek nadškofa Franca Perka na teološkem in ekumenskem področju* pod mentorstvom prof. dr. Bogdana Dolenca. Nagradi je podelil apostolski administrator ljubljanske nadškofije, novomeški škof msgr. Andrej Glavan. Tudi študentje Teološke fakultete smo letos podelili priznanji za naj profesorja in naj asistenta. Naj profesor leta 2013 je prof. dr. Bogdan Kolar, naj asistent pa dr. Drago Jerebic. Za tem je sledil instrumentalni nastop Kaje Šoštarič na violini in Gregorja Klančiča na klavirju. Zaigrala sta skladbo z naslovom *Thais*. Po skladbi je gospod dekan podelil še potrdila udeležencem programov za izpopolnjevanje. Slavnostna akademija se je zaključila s pesmijo mešanega pevskega zbora študentov Teološke fakultete z naslovom *Free at last*.

Anže Cunk

PREDSTAVITEV PROF. KOLARJA IN ASIST. JEREBICA – NAJ PROFESORJA IN NAJ ASISTENTA LETA 2013

Red. prof. dr. Bogdan Kolar

Bogdan Kolar deluje na Teološki fakulteti od leta 1994, ko je postal asistent pri Katedri za zgodovino Cerkev. Leta 1997 je bil izvoljen v docenta, 2002 v izrednega in 2009 v rednega profesorja za zgodovino Cerkev. Dva mandata (2004–2008) je bil tudi dekan fakultete. V študijskem letu 2003/04 je bil gostujoči raziskovalec (visiting scholar) na Graduate Theological Union, Berkeley, California. Na fakulteti opravlja tudi funkcijo predsednika upravnega odbora. Letos je postal najbolj priljubljen predavatelj. Na njegovih predavanjih postane zgodovina res tista prava objektivna zgodovina, po njegovi zaslugi pa imamo študenti širši pogled na to znanost. Odlikujejo ga zelo koherentna in sistematična predavanja. Profesor zna študijsko materijo razumljivo predstaviti vsem študentom.

Asist. dr. Drago Jerebic

Drago Jerebic je asistent pri Katedri za zakonsko in družinsko terapijo ter psihologijo in sociologijo religije (2009), doktor znanosti (2013), specialist zakonske in družinske terapije (2004) in univerzitetni diplomirani teolog (2002). Sodeluje na magistrskem programu Zakonske in družinske študije, izpopolnjevanju iz zakonske in družinske terapije ter na dodiplomskem programu. Je strokovni vodja Družinskega inštituta Bližina v Celju in Ljubljani, licenciran zakonski in družinski terapevt s strani Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije (ZZDTS) in licenciran supervizor s strani ZZDTS in Socialne zbornice Slovenije. Področje njegovega znanstvenega ukvarjanja je zasvojenost in odnos med terapevtskim delom ter duhovnostjo. Pri delu se poslužuje raznolike strokovne literature, pri čemer tudi poskrbi, da je dostopna vsem študentom. Zelo jasen je pri zahtevanem znanju. Študente zna spodbuditi k razmišljanju ter samostojnemu delu. V odnosu do študentov je prijazen, vljuden in korekten.

A black and white photograph capturing a person in a dark, underground environment, likely a cave or a tunnel. The person, wearing a mesh cap and a bracelet, is kneeling and lighting a candle. The scene is filled with numerous lit candles, their flames casting a warm, golden glow against the dark, textured walls. The person's hands are visible, holding a lit candle and a matchstick. The overall atmosphere is one of quiet activity and illumination in a dark space.

Fotografija: Samo Skralovnik

Predlogi in novosti

PRAVILA PISANJA TER NAVAJANJA LITERATURE IN VIROV ZA ŠTUDENTE¹

1. Pisava vseh prispevkov je Times New Roman ali Calibri (Telo), velikost črk 12 pik (izvleček in povzetek 10 pik), razmik med vrsticami naj bo 1,5.

2. Literatura naj bo navedena v besedilu in opombah **v krajši obliki v oklepaju**, npr.

(Pascal 1986, 16)

(*Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje 1916*, 5).

3. Posredno prevzemanje: (Pervin 1996; povz. po Kobal 2000, 57).

4. Krajšanje sklicev: (prav tam, 116) ali (Prav tam, 116.).

5. Če je v seznamu literature več del enega avtorja, naj pri vseh neprvih navedbah ime in priimek avtorja nadomeščata dva pomišljaja (– –).

6. Če je v seznamu literature pri enem avtorju več navedenk istega leta, jih ločimo z malimi tiskanimi črkami stično ob letnici (2007, 2007a, 2007b).

7. Literatura naj bo v **daljši obliki** navedena na koncu prispevka v **seznamu referenc**:

Monografske publikacije in druga zaključena dela

Janžekovič, Janez. 1976. *Krščanstvo in marksizem: od polemike do razgovora*. Celje: MD.

Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici. 1916. Ljubljana: Tretji red.

Juhant, Janez, in Rafko Valenčič, ur. 1994. *Družbeni nauk Cerkve*. Celje: Mohorjeva družba.

Orožen, Martina. 2010. *Kulturološki pogled na razvoj slovenskega knjižnega jezika: od sistema k besedilu*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 74).

Košir, Borut. 1997. *Uvod v kanonsko pravo*. Priročniki Teološke fakultete 13. Ljubljana: Družina.

¹ Pravila so poenostavljena in samostojno prirejena različica pravil, ki jih je pripravil dr. Robert Petkovšek: Navajanje v metodologiji znanstvenega dela na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, in so namenjena predvsem študentom.

Vodičar, Janez. 2002. Poetika kot vrh ali konec filozofije s poudarkom na iskanju govornice o Bogu pri Paulu Ricoeurju. Doktorska disertacija. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.

Biblia, tu ie, vse Svetu pismu, Stariga inu Noviga testamenta. Dalmatinova izdaja. Wittenberg: Hans Kraffts Erben, 1584. Faksimile, Branko Berčič, ur. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1968.

Članek v monografiji ali zborniku

Osredkar, Mari Jože. 2005. »Ko objekt več ne vznemirja.« V: *Informacijska družba IS 2005: Zbornik 8. mednarodne multikonference, Ljubljana, Inštitut Jožef Štefan, 11.–17. oktober 2005*, ur. Olga Markič et al., 65–69. Ljubljana: Inštitut Jožef Štefan.

Članek v reviji

Krašovec, Jože. 1991. Filozofsko-teološki razlogi za odpuščanje. *Bogoslovni vestnik* 51:270–285.

Spletni vir

Rebula, Alojz. 2006. Rekatolizacija ali recivilizacija? Družina, 7. aprila. [Http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/DE61BFB5D4D9094FC1257164003101FF](http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/DE61BFB5D4D9094FC1257164003101FF) (pridobljeno 16. oktobra 2006).

»Zakon o enakih možnostih žensk in moških (ZEMŽM).« V: Uradni list RS, št. 59/2002. 5. julija 2002. [Http://zakonodaja.gov.si](http://zakonodaja.gov.si) (pridobljeno 16. oktobra 2006).

Japelj, Jurij. 1784. Svetu pismu noviga testamenta. Labaci: typis Joan. Frid. Eger. [Http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC=-P5S82FWM/?query=%27keywords%3djurij+japelj%27&pageSize=25](http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC=-P5S82FWM/?query=%27keywords%3djurij+japelj%27&pageSize=25) (pridobljeno 3. avgusta 2013).

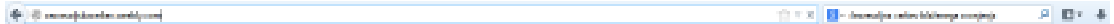
Oglas

Zavedni vernik, boš še naprej vztrajal v polnem občestvu s katoliško Cerkvijo?
Zlorabe otrok po svetu, mariborske finančne mahinacij, delovanje lobijev, IOR ...
Zakaj se ne bi ozrl čez sivino vesolja?
Priduži se ČEZVESOLJSKI ZOMBI CERKVI BLAŽENEGA ZVONJENJA, ki obstaja od
daljnega 1. marca 0 leta zombi štetja.

Čaka te:

- enostavna včlanitev preko facebooka:
<https://www.facebook.com/groups/567537369931168/?fref=ts>,
- avtomatski prehod v raj po smrti,
- kratka sveta knjiga, ki ne potrebuje zahtevne eksegeze,
- odprtost obredov: zaželjeno je le zvonjenje in izvabljanje milozvočnih zvokov iz svetega piskra in svete ponve,
- uradni sveti pijači: pivo in pina colada,
- demokratično delovanje.

Več informacij:

blazenzvonjenje@gmail.com

<https://www.facebook.com/groups/567537369931168/>

Satira

Š O T E O F

Š O U

V LJUBLJANI

